

**ЯК ПРАВИЛЬНО
ОФОРМИТИ ДИСЕРТАЦІЮ
ТА ДОКУМЕНТИ
АТЕСТАЦІЙНОЇ СПРАВИ**

ЯК ПРАВИЛЬНО ОФОРМИТИ ДИСЕРТАЦІЮ ТА ДОКУМЕНТИ АТЕСТАЦІЙНОЇ СПРАВИ

**Збірник нормативних документів
з питань атестації наукових кадрів
вищої кваліфікації**

**Київ
Видавництво «Толока»
2012**

ББК 74.58
Я 44
УДК 378.245. (094)

Як правильно оформити дисертацію та документи атестаційної справи 3б.
нормат. док. з питань атестації наук. кадрів вищої кваліфікації / Упоряд.
Л.І. Мірошніченко. – К.: Вид-во «Толока», 2012. – 56 с.

Уміщено найновіші нормативні матеріали, що стосуються атестації наукових працівників: переліки та форми документів, порядок захисту дисертації на засіданні спеціалізованої вченої ради, вимоги до оформлення атестаційної справи.
Для здобувачів наукових ступенів і вчених звань, голів і вчених секретарів спеціалізованих рад, а також для вчених, які беруть участь в атестаційному процесі.

ББК 74.58
УДК 378.245. (094)

ISBN 966 – 7990 – 44 – 3

© Л.І. Мірошніченко, упорядкування, 2012
© П.Х. Ткаченко, художнє оформлення, 2012

*Затверджено
постановою Кабінету Міністрів України
від 7 березня 2007 р. № 423*

*Зі змінами, внесеними постановами
Кабінету Міністрів України
від 11 листопада 2009 р. № 1197,
від 12 вересня 2011 р. № 955.*

ПОРЯДОК ПРИСУДЖЕННЯ НАУКОВИХ СТУПЕНІВ І ПРИСВОЄННЯ ВЧЕНОГО ЗВАННЯ СТАРШОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИКА

Загальні питання

1. Згідно з цим Порядком здійснюється присудження наукових ступенів доктора і кандидата наук та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника.
2. Питання присудження наукових ступенів доктора і кандидата наук, а також присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника належать до компетенції МОНмолодьспорт.
3. Наукові ступені доктора і кандидата наук присуджуються, а вчене звання старшого наукового співробітника присвоюється особам, які мають повну вищу освіту, глибокі фахові знання і значні досягнення в певній галузі науки.
4. Документами, що засвідчують присудження наукового ступеня чи присвоєння вченого звання, є відповідно диплом і атестат державного зразка. Дипломи доктора і кандидата наук та атестат старшого наукового співробітника видає МОНмолодьспорт.
Дипломи доктора і кандидата наук та атестат старшого наукового співробітника, видані атестаційними органами СРСР і Російської Федерації за результатами захисту дисертацій або рішень вчених рад до 1 вересня 1992 р., в Україні визнаються дійсними.
Відшкодування витрат на виготовлення бланків диплома доктора і кандидата наук та атестата старшого наукового співробітника здійснюється за рахунок коштів осіб, які їх отримують.
5. Роз'яснення щодо застосування цього Порядку дає МОНмолодьспорт.
6. Особливості застосування цього Порядку під час розгляду дисертацій, що містять державну таємницю, визначаються спільним рішенням СБУ та МОНмолодьспорт.

Присудження наукових ступенів

7. Наукові ступені доктора і кандидата наук присуджують за результатами прилюдного захисту дисертацій спеціалізовані вчені ради.
МОНмолодьспорт проводить експертизу дисертаційних робіт, розгляд атестаційних справ здобувачів та видачу дипломів доктора і кандидата наук на підставі рішень спеціалізованих вчених рад та атестаційного висновку МОНмолодьспорт.
8. Участь учених у роботі, пов'язаній з атестацією наукових і науково-педагогічних кадрів, є складовою їх наукової та науково-педагогічної діяльності.
9. Спеціалізовані вчені ради утворюються за рішенням МОНмолодьспорт у вищих навчальних закладах III–IV рівня акредитації, науково-дослідних, науково-технічних установ та інших організаціях, що проводять фундаментальні та прикладні наукові дослідження (далі – вищі навчальні заклади, наукові установи), за клопотанням центральних органів виконавчої влади, Національної академії наук, Національної академії медичних наук, Національної академії аграрних наук, Національної академії педагогічних наук, Національної академії правових наук, Національної академії мистецтв.
Порядок утворення, функціонування і діяльності спеціалізованих учених рад визначається положенням про ради, яке затверджує МОНмолодьспорт.

Спеціалізована вчена рада несе відповідальність за обґрунтованість прийнятих нею рішень і забезпечує високий рівень вимогливості під час проведення захисту дисертації.

У разі порушення спеціалізованою вченою радою вимог нормативно-правових актів з питань присудження наукових ступенів доктора або кандидата наук МОНмолодьспорту може вжити відповідних заходів у межах своїх повноважень аж до скасування рішення ради.

Головою ради призначається провідний вчений, доктор наук, фахівець за профілем ради, штатний працівник вищого навчального закладу або наукової установи, в якій утворено раду.

Персональну відповідальність за дотримання спеціалізованими вченими радами вимог нормативно-правових актів із питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації, науковий рівень захищених у радах дисертацій несуть керівники (ректори, директори) вищих навчальних закладів або наукових установ, в яких утворено раду.

10. Послуги, що надаються навчальними закладами та науковими установами, пов'язані з підготовкою до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата або доктора наук та його проведенням, зокрема друкування дисертації, друкування та розсилання авторефератів, стенографування під час захисту (крім оплати часу засідання членам спеціалізованої вченої ради та оплати участі в таких засіданнях офіційних опонентів), є платними.

Вищі навчальні заклади, наукові установи створюють належні умови для роботи спеціалізованих вчених рад, оформлюють атестаційні справи і засвідчують їх своєю печаткою.

Кошти на оплату праці офіційних опонентів, їх відрядження, друкування автореферату може надати та організація, де працює чи до якої прикріплений здобувач. Форми оплати праці офіційних опонентів визначають МОНмолодьспорт і Мінсоцполітики.

11. Дисертація на здобуття наукового ступеня є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії. Підготовлена до захисту дисертація повинна містити висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення, а також характеризуватися єдністю змісту і свідчити про особистий внесок здобувача в науку.

Дисертація, що має прикладне значення, додатково до основного тексту повинна містити відомості та документи, що підтверджують практичне використання отриманих здобувачем результатів – впровадження у виробництво, достатню дослідно-виробничу перевірку, отримання нових кількісних і якісних показників, суттєві переваги запропонованих технологій, зразків продукції, матеріалів тощо, а дисертація, що має теоретичне значення, – рекомендації щодо використання наукових висновків.

Теми дисертацій пов'язуються, як правило, з напрямками основних науково-дослідних робіт вищих навчальних закладів або наукових установ і затверджуються вченими (науково-технічними) радами для кожного здобувача окремо з одночасним призначенням наукового консультанта в разі підготовки докторської чи наукового керівника в разі підготовки кандидатської дисертації.

Мови у дисертації використовуються згідно із законодавством.

12. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук є кваліфікаційною науковою працею, обсяг основного тексту якої становить 11–13, а для суспільних і гуманітарних наук – 15–17 авторських аркушів, оформлених відповідно до державного стандарту.

Докторська дисертація:

повинна містити наукові положення та науково обґрунтовані результати у певній галузі науки, що розв'язують важливу наукову або науково-прикладну проблему і щодо яких здобувач є суб'єктом авторського права;

може бути подана до захисту за однією або двома спеціальностями однієї галузі науки і повинна відповідати за кожною спеціальністю вимогам, зазначеним в абзаці третьому цього пункту.

У разі коли дисертація виконана за двома спеціальностями, а спеціалізована вчена рада, до якої подана дисертація, має право проводити захист дисертацій лише за однією з них, то за відсутності в Україні спеціалізованих вчених рад з правом проведення захисту дисертацій за такими двома спеціальностями з дозволу МОНмолодьспорту може проводитися разовий захист. Порядок формування складу спеціалізованої вченої ради для проведення разового захисту встановлює МОНмолодьспорт.

Наукові положення і результати, які виносилися на захист у кандидатській дисертації здобувача наукового ступеня доктора наук, не можуть повторно виноситися на захист у його докторській дисертації. Ці положення і результати можуть бути наведені лише в оглядовій частині докторської дисертації.

13. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук є кваліфікаційною науковою працею, обсяг основного тексту якої становить 4,5–7, а для суспільних і гуманітарних наук – 6,5–9 авторських аркушів, оформлених відповідно до державного стандарту.

Кандидатська дисертація:

повинна містити нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для певної галузі науки;

подається до захисту лише за однією спеціальністю.

14. Основні наукові результати дисертації повинні відображати особистий внесок здобувача в їх досягнення та обов'язково бути опубліковані ним у формі наукових монографій, посібників (для дисертацій з педагогічних наук) чи статей у наукових (зокрема електронних) фахових виданнях України або інших держав. Перелік наукових фахових видань України затверджує МОНмолодьспорт.

До опублікованих праць, які додатково відображають наукові результати дисертації, належать дипломи на відкриття; патенти і авторські свідоцтва на винаходи, державні стандарти, промислові зразки, алгоритми та програми, що пройшли експертизу на новизну; рукописи праць, депонованих в установах державної системи науково-технічної інформації та анотованих у наукових журналах; брошури, препринти; технологічні частини проєктів на будівництво, розширення, реконструкцію та технічне переоснащення підприємств; інформаційні карти на нові матеріали, що внесені до державного банку даних; друквані тези, доповіді та інші матеріали наукових конференцій, конгресів, симпозіумів, семінарів, шкіл тощо.

Говноту викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях здобувача визначає спеціалізована вчена рада.

Мінімальну кількість та обсяг публікацій, які розкривають основний зміст дисертацій, визначає МОНмолодьспорт.

Апробація матеріалів дисертації на наукових конференціях, конгресах, симпозіумах, семінарах, школах тощо обов'язкова.

15. Докторська і кандидатська дисертації супроводжуються окремими авторефератами обсягом відповідно 1,3–1,9 і 0,7–0,9 авторського аркуша, які подаються державною мовою. Вигоди до оформлення автореферату встановлює МОНмолодьспорт.

Автореферат дисертації видається друкарським способом з обов'язковим зазначенням вихідних відомостей видання у кількості, визначеній спеціалізованою вченою радою, і надсилається членам спеціалізованої вченої ради та заінтересованим організаціям не пізніше ніж за місяць до захисту дисертації. Список адресатів визначає спеціалізована вчена рада, яка прийняла до захисту дисертацію. Перелік установ та організацій, яким обов'язково надсилається автореферат, визначає МОНмолодьспорт.

16. Якщо у дисертації використано ідеї або розробки, що належать співавторам, разом з якими опубліковані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт у дисертації та в авторефераті з обов'язковим зазначенням конкретного особистого внеску в такі праці або розробки.

У разі виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

Виявлення в дисертації, авторів якої вже видано диплом доктора чи кандидата наук, текстових запозичень без посилання на джерело є підставою для порушення клопотання про позбавлення його наукового ступеня.

17. Здобувач наукового ступеня кандидата наук допускається до захисту дисертації після складення кандидатських іспитів. Перелік кандидатських іспитів визначає МОНмолодьспорт, яке здійснює контроль за їх складенням.

Здобувач наукового ступеня кандидата наук, який не має повної вищої освіти в галузі науки, з якої підготовлено дисертацію, складає додаткові кандидатські іспити, перелік яких виз-

начає спеціалізована вчена рада за програмами, затвердженими МОНмолодьспорт. Про дату складення додаткових кандидатських іспитів необхідно повідомити МОНмолодьспорт не пізніше ніж за місяць.

Наукові ступені в галузі медичних та ветеринарних наук можуть бути присуджені здобувачам, які мають відповідно повну вищу медичну та ветеринарну освіту. За окремими науковими спеціальностями, перелік яких визначає МОНмолодьспорт, наукові ступені в галузі медичних та ветеринарних наук можуть бути присуджені здобувачам, які мають повну вищу біологічну освіту.

18. Організація, де виконувалася дисертація або до якої був прикріплений здобувач, проводить попередню експертизу дисертації та робить висновок про її наукову та практичну цінність. Висновок видається здобувачеві не пізніше ніж через два місяці після надходження для попередньої експертизи кандидатської та не пізніше ніж через три місяці – докторської дисертації. Керівник організації несе персональну відповідальність за якість, об'єктивність і своєчасність підготовки висновку.

У разі відмови організації підготувати обґрунтований висновок здобувач має право звернутися до МОНмолодьспорту для визначення подальшої процедури захисту дисертації.

19. Спеціалізована вчена рада:

приймає для попереднього розгляду дисертацію за наявності супровідних документів за переліком, який визначає МОНмолодьспорт. Процедура попереднього розгляду дисертації регулюється положенням про спеціалізовані вчені ради;

має право приймати до розгляду докторську дисертацію не раніше ніж через два місяці, а кандидатську – не раніше ніж через місяць з дня розсилання виготовлювачем обов'язкових примірників видань, в яких опубліковано праці здобувача, що відображають основні результати дисертації;

приймає до захисту докторську дисертацію не пізніше ніж через три місяці після подання здобувачем усіх документів, а кандидатську – не пізніше ніж через два місяці.

Забороняється усувати недоліки, виявлені у дисертації спеціалізованою вченою радою після прийняття її до захисту, та в авторефераті – після його розсилання.

20. Спеціалізована вчена рада призначає для захисту дисертації офіційних опонентів з числа компетентних учених із спеціальності, за якою подано дисертацію, таким чином, щоб забезпечити незалежність експертизи.

Для розгляду докторської дисертації призначаються три офіційних опоненти – доктори наук, причому тільки один з них може бути членом спеціалізованої вченої ради, де проводиться захист, чи співробітником вищого навчального закладу або наукової установи, в якій утворено спеціалізовану вчену раду.

Для розгляду кандидатської дисертації призначаються два офіційних опоненти, з яких один – доктор наук, а другий – доктор або кандидат наук, причому тільки один з них може бути членом спеціалізованої вченої ради, де проводитиметься захист, чи співробітником вищого навчального закладу або наукової установи, в якій утворено спеціалізовану вчену раду.

Офіційними опонентами не можуть бути голови, заступники голів і вчені секретарі спеціалізованих учених рад, в яких проводитиметься захист, наукові керівники, співавтори опублікованих праць здобувача, а також ректори і проректори вищих навчальних закладів, керівники організацій та їх заступники, співробітники кафедр, лабораторій, секторів, відділів, де виконувалася дисертація, де працює здобувач або де проводилися науково-дослідні роботи, щодо яких здобувач є замовником або виконавцем (співвиконавцем).

Офіційні опоненти не можуть бути співробітниками однієї і тієї самої організації, а також членами президії та працівниками апарату МОНмолодьспорту. Члени експертних рад МОНмолодьспорту можуть бути призначені офіційними опонентами за виняткових обставин з дозволу МОНмолодьспорту.

21. Офіційний опонент на основі вивчення дисертації та праць, опублікованих за темою дисертації, подає до спеціалізованої вченої ради відгук, оформлений відповідно до вимог МОНмолодьспорту. У разі коли відгук не відповідає визначеним вимогам, спеціалізована вчена рада повертає його офіційному опоненту для доопрацювання або замінює офіційного опонента.

Копії письмових відгуків офіційних опонентів спеціалізована вчена рада видає здобувачеві не пізніше ніж за десять днів до захисту дисертації.

22. Про прийняття дисертації до захисту і призначення офіційних опонентів спеціалізована вчена рада надсилає до МОНмолодьспорту повідомлення за зразком, установленим МОНмолодьспортом.

Повідомлення про захист докторської і кандидатської дисертації публікується в офіційному друкованому виданні МОНмолодьспорту.

23. Для ознайомлення наукової громадськості з доробком здобувача один примірник дисертації та два примірники автореферату не пізніше ніж за місяць до захисту передаються у бібліотеку того вищого навчального закладу або наукової установи, де спеціалізованою вченою радою прийнято дисертацію до захисту.

За бажанням здобувача спеціалізована вчена рада зобов'язана проводити захист дисертації за наявності негативних відгуків, проте, якщо два з них надійшли від офіційних опонентів, захист дисертації не проводиться, а рада приймає рішення про зняття її з розгляду.

24. Прилюдний захист дисертації проводиться на засіданні спеціалізованої вченої ради, яке вважається правоможним у разі, коли в його проведенні взяло участь не менше ніж дві третини складу, а також не менше ніж чотири доктори наук з кожної спеціальності докторської і не менше ніж три доктори наук із спеціальності кандидатської дисертації.

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня вважається позитивним, якщо за нього проголосувало не менш як три чверті членів ради, які брали участь у засіданні.

25. Захист дисертації повинен мати характер наукової дискусії, в якій зобов'язані взяти участь усі присутні на засіданні члени спеціалізованої вченої ради – доктори наук з кожної спеціальності, за якою виконано дисертацію.

Офіційні опоненти зобов'язані бути присутні на засіданні ради під час захисту дисертації. Якщо з поважної причини відсутній один з офіційних опонентів, то захист дисертації може проводитися за наявності позитивного відгуку відсутнього опонента. У такому разі на засіданні ради оголошується відгук відсутнього офіційного опонента і заслуховується виступ офіційного опонента, призначеного додатково керівництвом ради не пізніше ніж за три дні до засідання. Захист дисертації не проводиться, якщо таке призначення відбулося пізніше встановленого строку.

Захист дисертації не може проводитися у разі відсутності двох офіційних опонентів або офіційного опонента, який подав негативний відгук про дисертацію.

Після закінчення захисту дисертації спеціалізована вчена рада проводить таємне голосування щодо присудження наукового ступеня. Протокол лічильної комісії затверджується відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів ради, які брали участь у засіданні.

Здобувач має право за письмовою заявою зняти дисертацію з розгляду на засіданні спеціалізованої вченої ради до початку таємного голосування та у подальшому подати її до захисту як нову працю, крім випадків, зазначених у пункті 16 цього Порядку.

Процедура засідання спеціалізованої вченої ради для проведення захисту дисертації визначається положенням про ради.

26. Спеціалізована вчена рада надсилає МОНмолодьспорту у місячний строк після захисту перший примірник дисертації з двома примірниками її облікової картки та атестаційну справу здобувача наукового ступеня, а електронний примірник – Українському інституту науково-технічної та економічної інформації.

Після прийняття МОНмолодьспортом рішення про видачу диплома доктора, кандидата наук перший примірник дисертації передається для зберігання до Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Атестаційна справа здобувача наукового ступеня оформляється згідно з вимогами, що встановлені МОНмолодьспортом, і зберігається у спеціалізованій вченій раді протягом десяти років.

27. У разі прийняття спеціалізованою вченою радою негативного рішення щодо присудження наукового ступеня документи за визначеним МОНмолодьспортом переліком повертаються здобувачеві.

Відгуки про дисертацію та автореферат, стенограма (розшифрована і засвідчена фонограма) засідання та протокол голосування залишаються у спеціалізованій вченій раді. У разі потреби зазначені матеріали можуть бути надіслані за місцем повторного захисту.

Про негативне рішення щодо захисту дисертації спеціалізована вчена рада повідомляє МОНмолодьспорт у місячний строк з дня його прийняття. Одночасно надсилаються до МОНмолодьспорту автореферат і стенограма (розшифрована та засвідчена фонограма) засідання ради.

Дисертація, за результатами захисту якої прийнято негативне рішення, може бути подана до повторного захисту після доопрацювання не раніше ніж через рік. Дозвіл МОНмолодьспорту для повторного захисту не потрібний. У разі повторного захисту офіційні опоненти повинні бути повністю замінені.

28. Ректорам і проректорам вищих навчальних закладів, керівникам наукових установ та їх заступникам не дозволяється захищати дисертації у спеціалізованих вчених радах, утворених за місцем основної роботи зазначених осіб.

29. Контроль за науковим рівнем дисертацій, їх науковою та практичною цінністю, роботою спеціалізованих вчених рад, дотриманням єдиних вимог до здобувачів наукових ступенів, а також експертизу дисертацій здійснює МОНмолодьспорт за участю експертних рад.

Порядок роботи експертних рад визначається положенням про експертну раду, що затверджує МОНмолодьспорт.

Експертні ради відповідають за якість і об'єктивність підготовлених ними проектів атестаційних висновків щодо відповідності дисертацій вимогам цього Порядку, а рівня підготовки здобувачів – науковому ступеню доктора або кандидата наук.

У разі коли встановлено, що експертизу дисертації проведено неякісно, висновок спеціалізованої вченої ради недостатньо аргументований або порушено вимоги нормативно-правових актів з питань присудження наукового ступеня доктора і кандидата наук, МОНмолодьспорт готує проект атестаційного висновку щодо скасування рішення ради про присудження наукового ступеня, який подається на розгляд МОНмолодьспорту.

У разі потреби МОНмолодьспорт запрошує на засідання експертної ради здобувача, наукового керівника, керівника спеціалізованої вченої ради, де проводився захист дисертації, надсилає дисертацію та атестаційну справу здобувача для підготовки додаткового висновку (на колективне рецензування) у порядку, який встановлює МОНмолодьспорт, а також проводить повторну експертизу.

Скасування МОНмолодьспортом рішення спеціалізованої вченої ради щодо дисертаційної роботи тягне за собою вжиття відповідних заходів аж до зупинення діяльності ради на строк, що встановлюється МОНмолодьспортом.

Здобувач має право ознайомитися з атестаційним висновком тільки після його затвердження МОНмолодьспортом, копія якого видається МОНмолодьспортом у місячний строк на прохання здобувача.

30. Строк розгляду МОНмолодьспортом дисертації та атестаційної справи здобувача наукового ступеня доктора наук не повинен перевищувати шести місяців, а наукового ступеня кандидата наук – чотирьох місяців.

Будь-які пропозиції і заяви щодо додаткової оцінки дисертацій та атестаційних справ розглядаються МОНмолодьспортом до прийняття рішення МОНмолодьспортом.

За особливих обставин, які потребують більш тривалого строку для проведення експертизи дисертації, питання щодо його продовження вирішує в кожному конкретному випадку МОНмолодьспорт, про що інформується спеціалізована вчена рада.

Присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника

31. Вчене звання старшого наукового співробітника присвоюється докторам і кандидатам наук із стажем наукової роботи не менше трьох років, які працюють у вищих навчальних закладах III—IV рівня акредитації або наукових установах та організаціях до них прирівняних і зараховані після обрання за конкурсом чи в порядку атестації, зокрема за сумісництвом, на посади старшого наукового співробітника, провідного наукового співробітника, головного наукового співробітника, доцента, професора, заступника завідуючого (начальника) та завідуючого (начальника) науково-дослідного відділу (відділення, сектору, лабораторії), завідуючого кафедрою або призначені на посади ректора, проректора з навчальної та наукової роботи, директора, заступника директора з

наукової роботи, вченого секретаря, за умови успішної роботи на зазначених посадах не менше календарного року та опублікування за останні три роки у наукових фахових виданнях України або інших держав не менше п'яти наукових праць за відповідною спеціальністю, з них дві – без співавторів.

Вчене звання може бути присвоєно за спеціальністю, яка належить до іншої галузі науки, ніж галузь, у якій здобувачеві присуджено науковий ступінь кандидата наук, за умови, що опубліковані наукові праці містять отримані здобувачем нові науково обґрунтовані результати, які у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для відповідної галузі науки.

32. Вчене звання старшого наукового співробітника присвоює МОНмолодьспорт на підставі рішення вченої (науково-технічної) ради вищого навчального закладу або наукової установи, яке приймається таємним голосуванням.

Засідання вченої (науково-технічної) ради є правоможним, якщо в його роботі взяла участь не менш як дві третини її складу. Рішення ради вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менш як три чверті членів ради, які брали участь у засіданні.

33. Порядок оформлення атестаційної справи здобувача вченого звання старшого наукового співробітника встановлює МОНмолодьспорт.

Атестаційна справа здобувача вченого звання, що присвоюється особі, яка виконує роботу за закритою тематикою, комплектується нетаємними документами.

34. Строк розгляду МОНмолодьспортом атестаційної справи здобувача вченого звання старшого наукового співробітника не повинен перевищувати шести місяців.

Будь-які додаткові пропозиції щодо присвоєння вченого звання розглядаються до прийняття відповідного рішення президією МОНмолодьспортом.

За особливих обставин, які потребують більш тривалого строку розгляду атестаційної справи здобувача вченого звання старшого наукового співробітника, питання щодо його продовження вирішує МОНмолодьспорт, про що інформується здобувач.

Переатестація і нострифікація

35. Порівнянність (еквівалентність) кваліфікаційних документів державного зразка, які видають органи атестації інших держав, встановлюється у процесі переатестації, що проводиться за дорученням МОНмолодьспорту спеціалізованими вченими радами.

Переатестація наукових і науково-педагогічних працівників – громадян України проводиться МОНмолодьспортом за клопотанням організації, де працює здобувач, з поданням документів відповідно до переліку, який визначає МОНмолодьспорт.

36. Нострифікація (визнання) дипломів про наукові ступені, виданих громадянам України в інших державах, проводиться МОНмолодьспортом згідно з міжнародними угодами та конвенціями.

Власники дипломів про наукові ступені, виданих органами атестації інших держав, набувають прав, що передбачені для власників відповідних дипломів, виданих МОНмолодьспортом, лише після проходження переатестації і нострифікації за процедурою, що встановлює МОНмолодьспорт.

Оформлення і видача дипломів і атестатів

37. Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукових ступенів доктора або кандидата наук набирає чинності з дня прийняття МОНмолодьспортом рішення про видачу відповідного диплома.

Рішення вченої (науково-технічної) ради про присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника набирає чинності з дня прийняття МОНмолодьспортом відповідного рішення.

38. Особам, що втратили диплом чи атестат, видається дублікат з новим порядковим номером.

У разі зміни особою прізвища (імені) диплом (атестат) на новий не обмінюється.

39. Порядок оформлення і видачі дипломів та атестатів, а також їх дублікатів визначає МОНмолодьспорт.

Позбавлення наукових ступенів і вченого звання старшого наукового співробітника

40. Особи, яким присуджено наукові ступені або присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника, можуть бути позбавлені цих ступенів і звання МОНмолодьспортом на підставі клопотань, поданих спеціалізованими вченими радами, де проводився захист дисертацій, або вченими науково-технічними радами, що подавали клопотання про присвоєння вченого звання. У разі припинення діяльності ради питання про порушення клопотання щодо позбавлення наукового ступеня або вченого звання розглядається іншими радами за дорученням МОНмолодьспорту.

Засідання ради вважається правоможним, якщо у його роботі взяло участь не менш як дві третини її складу. Рішення ради про позбавлення наукового ступеня або вченого звання вважається прийнятним, якщо за нього у результаті таємного голосування проголосувало не менш як три чверті членів ради, що взяли участь у засіданні.

Розгляд питання про обґрунтованість присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання, стосовно яких рішення прийняті понад десять років тому, органами атестації не проводиться, за винятком виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело.

Порядок розгляду питань про позбавлення наукових ступенів і вченого звання та перелік необхідних для цього документів визначає МОНмолодьспорт.

Розгляд апеляцій

41. На рішення спеціалізованої вченої ради щодо присудження (позбавлення) наукових ступенів установи, організації, здобувачі та інші особи можуть подати протягом двох місяців з дня захисту дисертації апеляцію (оскарження рішення) до відповідної спеціалізованої вченої ради або до МОНмолодьспорту.

Висновок спеціалізованої вченої ради та інші матеріали щодо розгляду апеляції подаються протягом 10 робочих днів після засідання спеціалізованої вченої ради до МОНмолодьспорту.

42. На рішення МОНмолодьспорту, пов'язані з присудженням (позбавленням) наукового ступеня, здобувач може подати апеляцію до МОНмолодьспорту не пізніше ніж через два місяці з дня його прийняття.

У цьому разі МОНмолодьспорт утворює із залученням фахівців відповідної галузі науки апеляційну комісію, яка готує рекомендації для МОНмолодьспорту.

43. Рішення вченої (науково-технічної) ради щодо присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника може бути оскаржено у МОНмолодьспорті не пізніше ніж через два місяці з дня його прийняття.

Нове клопотання про присвоєння вченого звання може бути порушено не раніше ніж через один рік після прийняття рішення про відмову в його присвоєнні. Обов'язковою умовою подання повторного клопотання повинне бути опублікування нових наукових праць.

44. Постанова МОНмолодьспорту за результатами розгляду апеляції (оскарження) стосовно присудження (позбавлення) наукового ступеня або присвоєння вченого звання є остаточною.

45. Порядок розгляду апеляцій у спеціалізованих вчених радах та вчених (науково-технічних) радах визначає МОНмолодьспорт.

По закінченні строків, установлених у пунктах 41–43 цього Порядку, апеляції до розгляду МОНмолодьспорт не приймає.

*Затверджено
наказом Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
від 14 вересня 2011 р. № 1059*

*Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
10.10.2011 за № 1170/19908*

ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПЕЦІАЛІЗОВАНУ ВЧЕНУ РАДУ

I. Загальні положення

1.1. Спеціалізована вчена рада (далі – рада) утворюється МОНмолодьспортом у вищих навчальних закладах III–IV рівня акредитації та наукових установах (далі – вищі навчальні заклади, наукові установи), що проводять фундаментальні та прикладні наукові дослідження, мають достатній рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення для підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації, за клопотанням центральних органів виконавчої влади, у сфері управління яких є вищі навчальні заклади та наукові установи, національних академій наук, а також вищих навчальних закладів та наукових установ, що належать до сфери управління МОНмолодьспорту.

МОНмолодьспорт приймає до розгляду клопотання про утворення спеціалізованих вчених рад з наданням права присудження наукових ступенів лише в одній галузі науки, крім випадків, коли у клопотанні зазначені наукові спеціальності, за якими передбачено присудження наукових ступенів у кількох галузях науки.

1.2. У клопотанні про утворення ради зазначаються:

а) статус ради: рада для захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук (далі – докторська рада) чи кандидата наук (далі – кандидатська рада):

б) профіль ради (перелік спеціальностей і галузі науки, з якої рада має право проводити захист дисертацій);

в) потреба у створенні та доцільність функціонування ради в даному вищому навчальному закладі, науковій установі;

г) наявність докторантури при утворенні докторської ради або аспірантури при утворенні кандидатської ради;

г) наявність належних умов для роботи ради.

До клопотання додаються відомості про членів ради за формою, наведеною в додатку 1 до Положення.

Створюючи раду, МОНмолодьспорт установлює її статус, профіль, строк дії та затверджує її персональний склад.

1.3. Докторські ради можуть приймати до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

1.4. Зміну профілю ради та призначення голови ради здійснює МОНмолодьспорт у порядку, передбаченому абзацом першим пункту 1 розділу I цього Положення. Зміну складу ради МОНмолодьспорт проводить за клопотанням керівника вищого навчального закладу чи наукової установи, в якій утворено раду.

У цьому випадку до клопотання додаються відомості про нових членів ради за формою, наведеною в додатку 1 до Положення.

1.5. Зі спеціальності, яка не входить до профілю ради, за відсутності в Україні ради з правом захисту за цією спеціальністю проводиться разовий захист дисертації за рішенням МОНмолодьспорту.

Голова ради разом з клопотанням про утворення спеціалізованої вченої ради для проведення разового захисту надсилає до МОНмолодьспорту пропозиції щодо додаткового введення

до складу ради докторів наук – фахівців за спеціальністю дисертації та відомості про них за формою, наведеною в додатку 1 до Положення.

Для проведення разового захисту докторської (кандидатської) дисертації до складу ради додатково вводяться з правом голосу доктори наук з таким розрахунком, щоб загальна кількість присутніх на разовому захисті докторів наук з даної спеціальності була не меншою чотирьох осіб. Присутність докторів наук на засіданні ради обов'язкова.

У клопотанні про утворення спеціалізованої вченої ради для проведення разового захисту повинна бути обґрунтована доцільність розгляду дисертації саме в цій раді. До звернення додається один примірник автореферату, підготовлений за допомогою комп'ютерної техніки.

Якщо докторська дисертація виконана за двома спеціальностями, то дисертація за кожною спеціальністю повинна містити проведені автором дослідження, у яких отримано нові науково обґрунтовані результати в певній галузі науки, які в сукупності розв'язують важливу наукову або науково-прикладну проблеми і які раніше не захищалися. Зазначені спеціальності повинні належати одній галузі науки.

1.6. Кандидатська дисертація подається до захисту лише за однією спеціальністю.

1.7. Рада має право звертатися до вищого навчального закладу чи наукової установи, в якій виконувалась робота, для отримання додаткових матеріалів, необхідних для повного, всебічного й об'єктивного розгляду дисертації та прийняття обґрунтованого рішення.

1.8. Робота ради має відкритий характер. Про її засідання інформується наукова громадськість. Обмеження щодо присутності на захисті дисертації будь-яких осіб не допускаються.

Здобувач має право ознайомитися з усіма матеріалами ради щодо захисту його дисертації, а також одержати кваліфіковану допомогу від голови ради, його заступника, вченого секретаря ради з усіх питань, пов'язаних із захистом дисертації.

1.9. У разі порушення радою вимог нормативно-правових актів з питань присудження наукового ступеня доктора чи кандидата наук МОНмолодьспорт скасовує прийняте радою рішення і може вжити до неї заходи в межах своєї компетенції, у тому числі до зупинення діяльності цієї ради.

II. Вимоги до персонального складу спеціалізованої вченої ради

2.1. Персональний склад ради формується з працівників наукових установ, вищих навчальних закладів, що проводять наукові дослідження. Членами ради можуть бути вчені, які активно проводять наукову роботу у відповідній галузі науки, а також іноземні фахівці з відповідної спеціальності у разі недостатньої кількості в Україні фахівців з цієї спеціальності та на підставі міжнародних угод і домовленостей.

Член ради повинен мати науковий ступінь з однієї із спеціальностей, за якими раді надано право присудження наукових ступенів. Введення до складу ради фахівців з інших спеціальностей має бути обґрунтованим.

Член ради, у якого спеціальність у дипломі про науковий ступінь відповідає одній із спеціальностей за профілем ради, за рішенням МОНмолодьспорту може представляти в цій раді другу спеціальність за умови наявності в них опублікованих за останні п'ять років наукових статей, монографій з цієї спеціальності.

У разі відсутності в країні докторів наук з відповідної спеціальності МОНмолодьспорт приймає рішення про утворення ради шляхом залучення фахівців, які мають наукові статті, монографії з даної спеціальності.

2.2. Рада формується таким чином, щоб в її складі кількість штатних працівників наукової установи, вищого навчального закладу, в якому вона утворюється, становила дві третини від загальної кількості фахівців (з округленням до цілого числа в бік збільшення) з кожної спеціальності, за якою рада приймає дисертації до захисту.

Серед докторів наук, які входять до складу кандидатської ради, дві третини мають бути штатними працівниками наукової установи, вищого навчального закладу, в якому утворюється рада.

У разі відсутності в країні наукової установи, вищого навчального закладу з достатньою кількістю штатних працівників – докторів наук з окремих спеціальностей МОНмолодьспорт приймає рішення про утворення ради шляхом залучення фахівців, які не є штатними фахівцями наукової установи, вищого навчального закладу.

2.3. Членами докторських рад можуть бути тільки доктори наук. Ученим секретарем ради може бути кандидат наук.

2.4. Членами кандидатських рад можуть бути доктори та кандидати наук, при цьому кількість докторів наук повинна бути не менше ніж половина складу ради.

2.5. Склад докторської ради становить не менше шести докторів наук із кожної спеціальності за профілем ради, з них дві третини – доктори наук із даної спеціальності, які активно проводять наукову роботу і мають публікації у відповідній галузі науки, решта – фахівці, які мають наукові статті, монографії з даної спеціальності, опубліковані за останні п'ять років.

2.6. Склад кандидатської ради становить не менше п'яти фахівців з кожної спеціальності за профілем ради, серед них – не менше чотирьох докторів наук, з них дві третини – доктори наук з даної спеціальності, які активно проводять наукову роботу і мають публікації у відповідній галузі науки, решта – фахівці, які мають наукові статті, монографії з даної спеціальності, опубліковані за останні п'ять років.

2.7. Для введення фахівця до складу ради потрібна його письмова згода. Фахівець може входити до складу не більш як двох рад.

2.8. Рада формується у складі 15–25 осіб з рівномірним представництвом фахівців з кожної спеціальності.

2.9. Головою ради та заступником голови ради призначаються провідні вчені, доктори наук (із спеціальностей, за якими раді надано право присудження наукових ступенів), які є штатними працівниками наукової установи, вищого навчального закладу, в якому утворена рада.

Ученим секретарем ради призначається доктор або кандидат наук – фахівець за профілем ради, який є штатним працівником наукової установи, вищого навчального закладу, в якому утворена рада.

2.10. Члени ради, які пропустили протягом року більше половини її засідань, виводяться із складу ради за клопотанням керівника вищого навчального закладу чи наукової установи, в якій утворено раду.

III. Попередній розгляд дисертації у спеціалізованій ученій раді

3.1. Рада приймає дисертацію для попереднього розгляду за наявності документів, визначених у переліку (додаток 2), і доручає комісії (не менше трьох осіб) з членів ради (фахівцям за профілем дисертації) подати висновок про науковий рівень дисертації, відповідність її профілю ради, про кількість і обсяг публікацій та про повноту опублікованих матеріалів дисертації, а також пропозиції щодо призначення офіційних опонентів, у тому числі іноземних фахівців з відповідної спеціальності, і на випадок разового захисту щодо поповнення ради науковцями відповідного профілю та щодо розсилання автореферату дисертації.

Рада приймає до розгляду докторську дисертацію не раніше ніж через два місяці, а кандидатську – не раніше ніж через місяць з дня розсилання виготовлювачами обов'язкових примірників видань, в яких опубліковано праці здобувача, що відображають основні результати дисертації.

3.2. Розглядаючи докторську дисертацію, комісія ради визначає, якою мірою в ній використані матеріали і висновки кандидатської дисертації здобувача.

Наукові положення і результати, які виносилися на захист у кандидатській дисертації, не можуть повторно виноситися на захист здобувачем наукового ступеня доктора наук у його

докторській дисертації. Ці положення і результати можуть бути наведені лише в оглядовій частині докторської дисертації. Докторську дисертацію не може захищати здобувач, який не має наукового ступеня кандидата наук.

Комісія може залучати до підготовки проекту висновку фахівців кафедр, лабораторій та інших структурних підрозділів даної організації чи інших наукових установ. Комісія визначає фахові семінари для апробації дисертації.

3.3. У разі позитивного висновку комісії рада приймає рішення про прийняття дисертації до захисту.

Рішення ради про прийняття дисертації до захисту вважається позитивним, якщо за нього в результаті відкритого голосування висловились більш як половина присутніх на засіданні членів ради.

3.4. У разі негативного висновку комісії рада не приймає дисертацію до захисту і видає здобувачеві витяг з протоколу засідання ради з мотивуванням відмови у прийнятті дисертації до захисту та повертає всі подані матеріали.

За бажанням здобувача рада повинна прийняти до захисту дисертацію, якщо вона відповідає профілю ради.

3.5. Попередній розгляд дисертацій у раді не повинен тривати понад два місяці для кандидатської і три місяці для докторської дисертації з дня подання документів.

3.6. Рада приймає дисертацію до захисту та призначає офіційних опонентів, затверджує додатковий список установ і організацій, до яких обов'язково надсилаються автореферати, дозволяє друкувати автореферат і за потреби порушує клопотання перед МОНмолодьспортом про додаткове введення в установленому порядку до складу ради науковців відповідного профілю.

Про прийняття дисертації до захисту рада надсилає до МОНмолодьспорту повідомлення, в якому зазначаються відомості про наукового керівника та призначених офіційних опонентів.

Повідомлення про захист докторських і кандидатських дисертацій публікуються в офіційному друкованому виданні МОНмолодьспорту.

Захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора чи кандидата наук проводиться не раніше ніж через місяць після опублікування такого повідомлення.

Якщо з об'єктивних причин засідання ради у призначений день не може відбутися, то рада має право призначити нову дату захисту дисертації, але не раніше ніж через місяць після опублікування повідомлення, поінформовавши про це МОНмолодьспорт, установи та організації, яким було розіслано автореферат.

3.7. Автореферат із зазначенням адреси, дати і часу захисту розсилають не пізніше ніж за місяць до захисту за переліком установ і організацій, до яких обов'язково надсилаються автореферати дисертацій, затвердженим МОНмолодьспортом в установленому порядку, і за додатковим списком, затвердженим радою, який включає ради, наукові установи, вищі навчальні заклади за профілем дисертації та відомих фахівців у даній галузі науки.

Виправлення в дисертації недоліків, виявлених радою після того, як дисертацію було прийнято до захисту, та в авторефераті після його розсилання заборонено.

3.8. Офіційний опонент на основі вивчення дисертації та праць, опублікованих за темою дисертації, подає до ради відгук, у якому визначаються ступінь актуальності обраної теми, обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях, а також робить висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 № 423 (далі – Порядок).

Офіційний опонент відповідає за об'єктивність і якість підготовленого ним відгуку. Рада має право повернути офіційному опоненту для доопрацювання відгук, якщо він не відповідає вказаним вимогам, або замінити офіційного опонента.

Копії письмових відгуків офіційних опонентів рада видає здобувачеві не пізніше ніж за десять днів до захисту дисертації.

3.9. Прилюдний захист дисертації відбувається на засіданні спеціалізованої вченої ради, яке вважається правоможним, якщо в його проведенні взяли участь не менш як дві третини її складу, а також за умови обов'язкової участі не менш як чотирьох докторів наук з кожної спеціальності докторської дисертації і не менш як трьох докторів наук зі спеціальності кандидатської дисертації.

За бажанням здобувача рада зобов'язана призначити захист дисертації і за наявності негативних відгуків. Якщо наявні два негативні відгуки від офіційних опонентів, то захист дисертації не проводиться і рада приймає рішення про зняття її з розгляду.

Про зняття дисертації з розгляду рада повідомляє МОНмолодьспорт і надсилає до Міністерства автореферат дисертації разом з копіями відгуків офіційних опонентів.

Здобувачеві рада повертає документи за переліком документів, які повертаються здобувачу, за результатами захисту дисертації якого спеціалізованою вченою радою прийнято негативне рішення (за винятком одного примірника дисертації, який зберігається в раді протягом десяти років).

IV. Засідання спеціалізованої вченої ради для захисту дисертації

4.1. Рада проводить не більш як 12 засідань на рік. У разі потреби засідання можуть проводитися сесійно. На одному засіданні може проводитися захист не більше двох дисертацій, з яких тільки одна може бути докторською дисертацією.

Засідання записується на фонограму. Розшифрована фонограма є стенограмою засідання ради. Фонограма зберігається в раді до прийняття МОНмолодьспортом остаточного рішення.

4.2. Засідання ради для захисту дисертації проводиться під керівництвом голови ради, а за його відсутності – заступника голови ради.

Голова (заступник голови) ради не може бути головою на засіданні, якщо проводиться захист дисертації, щодо якої він є науковим керівником чи консультантом. У такому разі головою на засіданні обирається член ради – штатний співробітник вищого навчального закладу чи наукової установи, в якій утворена рада, про що обов'язково робиться запис у стенограмі засідання ради.

Близькі особи керівників ради та вищого навчального закладу чи наукової установи, у якій утворена рада, свої дисертації подають на розгляд рад інших вищих навчальних закладів чи наукових установ.

4.3. Учений секретар ради не може виконувати свої обов'язки на засіданні ради, на якому розглядається дисертація здобувача, щодо якої він є науковим керівником чи консультантом.

У такому разі, а також на час відсутності вченого секретаря виконання його обов'язків покладається на одного із членів ради – штатного працівника вищого навчального закладу чи наукової установи. Призначення оформлюється наказом керівника вищого навчального закладу чи наукової установи, в якій утворена рада. У наказі зазначається строк повноважень (до трьох місяців) виконуючого обов'язки вченого секретаря. Один примірник наказу надсилається до МОНмолодьспорту.

4.4. Якщо один з офіційних опонентів відсутній з поважної причини, то захист дисертації може відбутися за умови його позитивного відгуку. У цьому разі на засіданні ради оголошують відгук відсутнього опонента і заслуховують виступ додаткового офіційного опонента, призначеного додатково керівництвом ради не пізніше ніж за три дні до захисту дисертації та відгук якого долучається до матеріалів атестаційної справи.

Захист дисертації не проводиться, якщо:

одночасно відсутні голова і заступник голови;
відсутні два офіційні опоненти;
відсутній опонент, який подав негативний відгук на дисертацію;
призначення додаткового офіційного опонента відбулося пізніше встановленого строку.

4.5. Засідання ради для захисту дисертації проводиться державною мовою за такою процедурою:

до відкриття засідання члени ради мають бути ознайомлені з проектом висновку щодо дисертації, підготовленим комісією ради;

головуючий за даними реєстраційної картки присутності членів спеціалізованої вченої ради за формою, наведеною у додатку 3 до Положення, інформує членів ради про правоможність зібрання і за наявності кворуму відкриває засідання;

головуючий інформує членів ради про погоджену зі здобувачем мову захисту дисертації; оголошуються порядок денний, назва дисертації, відомості про офіційних опонентів;

учений секретар доповідає про подані здобувачем документи та про їх відповідність вимогам, установленим законодавством;

здобувач викладає основні положення дисертації та відповідає на запитання, подані усно чи письмово;

виступ наукового керівника (консультанта);

учений секретар оголошує висновок організації, де виконувалась дисертація або до якої був прикріплений здобувач, відгуки на дисертацію про її наукову і практичну цінність і на авторферат;

здобувач відповідає на зауваження, які містяться у відгуках;

виступ офіційних опонентів;

після виступу кожного опонента здобувачеві надають слово для відповіді;

після кожного виступу здобувача для відповіді на зауваження офіційних опонентів головуючий пересвідчується, чи задоволений опонент цією відповіддю;

прилюдне обговорення дисертації. У якому мають право взяти участь усі присутні на засіданні; члени ради – доктори наук зі спеціальності, за якою підготовлена дисертація, повинні під час засідання обов'язково встановити рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у розв'язання наукової проблеми чи у вирішення конкретного наукового завдання, обізнаність здобувача з результатами наукових досліджень інших учених із зазначених у дисертації наукових проблем чи наукових завдань та їх порівнянність з результатами наукових досліджень здобувача;

прикінцеве слово здобувача;

вибори лічильної комісії для проведення таємного голосування;

таємне голосування членів ради щодо присудження здобувачеві наукового ступеня;

оголошення результатів таємного голосування (рішення вважається позитивним, якщо за нього проголосували не менш як три чверті від кількості присутніх на засіданні членів ради);

затвердження протоколу лічильної комісії простою більшістю голосів членів ради, присутніх на засіданні. Підставою для незатвердження протоколу лічильної комісії може бути лише виявлене порушення процедури голосування. У разі незатвердження протоколу лічильної комісії рада проводить повторне голосування;

обговорення проекту та прийняття висновку ради;

головуючий оголошує рішення ради щодо присудження здобувачу наукового ступеня з відповідної галузі науки та за відповідною спеціальністю.

4.6. При позитивному рішенні щодо присудження наукового ступеня приймається висновок ради шляхом відкритого голосування простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів ради. У висновку повинні бути викладені найсуттєвіші наукові результати, які одержав здобувач особисто, оцінка їх достовірності та новизни, значення для теорії і практики та рекомендації щодо використання, а також вказується, яким вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника відповідає дисертація.

На цьому захист дисертації вважається закінченим.

4.7. Здобувач має право зняти дисертацію з розгляду за письмовою заявою, поданою на засіданні ради до початку таємного голосування. У такому разі здобувачеві повертаються документи, які він подав до ради, за винятком заяви, одного примірника дисертації та автореферату.

Якщо рада встановила, що здобувач використав ідеї та розробки, текстові запозичення, наукові результати та матеріали інших авторів без посилання на джерело, то рада знімає дисертацію з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту. У цьому разі заява про зняття дисертації з розгляду не приймається, а до МОНмолодьспорту надсилається рішення ради разом з авторефератом і стенограмою засідання.

Атестаційна справа здобувача наукового ступеня та дисертація, які розглядаються у МОНмолодьспорті, не можуть бути зняті з розгляду здобувачем чи відкликані радою, у якій відбувся захист дисертації.

4.8. Рада протягом місяця після захисту надсилає до МОНмолодьспорту перший та електронний примірники докторської (кандидатської) дисертації з двома примірниками облікової картки дисертації за встановленою відповідно до законодавства формою та атестаційну справу здобувача наукового ступеня, що забезпечує вчений секретар ради.

Електронний примірник захищеної докторської (кандидатської) дисертації надсилається до Українського інституту науково-технічної та економічної інформації (далі – УкрІНТЕІ) (01171, м. Київ, вул. В. Антоновича, 180).

Після ухвалення МОНмолодьспортом рішення про видачу здобувачеві диплома доктора (кандидата) наук примірник дисертації передається на зберігання до Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3).

Атестаційна справа здобувача наукового ступеня зберігається в раді згідно з переліком документів (додаток 4) протягом десяти років.

Атестаційна справа здобувача оформляється державною мовою згідно з переліком документів атестаційної справи здобувача наукового ступеня доктора наук, яка подається до МОНмолодьспорту (додаток 5), та переліком документів атестаційної справи здобувача наукового ступеня кандидата наук, яка подається до МОНмолодьспорту (додаток 6).

Обкладинка атестаційної справи, супровідний лист, рішення ради щодо присудження здобувачу наукового ступеня, відомості про офіційних опонентів, реєстраційно-облікова картка та опис документів атестаційної справи оформляються згідно з додатками 7–12 до Положення.

Атестаційна справа, оформлена з порушенням установлених вимог, до розгляду МОНмолодьспортом не приймається.

4.9. Про негативне рішення ради щодо присудження наукового ступеня повідомляють МОНмолодьспорт протягом місяця з дня його прийняття, надсилаючи атестаційну справу, оформлену згідно з переліком документів атестаційної справи здобувача наукового ступеня, за результатами захисту дисертації якого спеціалізованою вченою радою прийнято негативне рішення (додаток 13). Здобувачеві, за результатами захисту дисертації якого спеціалізованою вченою радою прийнято негативне рішення, повертаються документи за встановленим переліком (додаток 14).

Дисертація, за результатами захисту якої рада прийняла негативне рішення, може бути подана до повторного захисту після доопрацювання не раніш як через рік з дати такого рішення.

До повторного захисту може бути також подана дисертація, за результатами захисту якої МОНмолодьспортом скасовано рішення ради про присудження автору наукового ступеня. У цьому випадку дисертація після доопрацювання подається до іншої ради не раніш як через рік з дати прийняття рішення МОНмолодьспортом.

При повторному захисті склад офіційних опонентів повинен бути повністю змінений.

4.10. Якщо висновок ради недостатньо аргументований, то МОНмолодьспорт може повернути його до ради для доопрацювання або надіслати на додатковий розгляд до іншої ради чи наукової установи. У цьому разі участь здобувача не обов'язкова.

4.11. Після закінчення строку повноважень рада протягом двох тижнів подає до МОНмолодьспорту звіт про роботу спеціалізованої вченої ради за формою, наведеною у додатку 15 до Положення.

Рада подає щорічні звіти про свою роботу до вченої ради вищого навчального закладу, наукової установи, в якій вона утворена.

V. Таємне голосування та робота лічильної комісії

5.1. Лічильна комісія (не менше трьох осіб) обирається відкритим голосуванням більшістю від кількості присутніх на засіданні членів ради.

5.2. Після завершального слова здобувача лічильна комісія видає членам ради під розпис заготовлені бюлетені для таємного голосування за формою, наведеною у додатку 16 до Положення.

Члени ради, які запізнилися на початок захисту дисертації або залишили засідання до його закінчення, у визначенні кворуму і в таємному голосуванні участі не беруть, що забезпечується головою на засіданні ради.

Здобувач, який захищає дисертацію в раді, членом якої він є, участі в голосуванні не бере і до списку членів ради на даному засіданні не вноситься.

Член ради висловлює свою думку щодо дисертації, викреслюючи в графі бюлетеня «Результати голосування» одне з двох запропонованих визначень: «згоден» чи «не згоден» і опускає бюлетень в опечатану урну.

5.3. Члени лічильної комісії відкривають урну, підраховують бюлетені й складають за наслідками голосування протокол засідання лічильної комісії за формою, наведеною у додатку 17 до Положення.

Нероздані бюлетені залишаються в лічильній комісії з відповідною поміткою, зробленою до початку таємного голосування, про що зазначається в протоколі. Бюлетені, що не дають змоги виявити думку члена ради, який взяв участь у голосуванні, вважаються недійсними, про що також зазначається в протоколі лічильної комісії.

Після оформлення протоколу про результати голосування лічильна комісія опечатує всі бюлетені й додає їх до свого протоколу, який затверджується відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів ради, які брали участь у засіданні.

VI. Розгляд дисертації, надіслані до спеціалізованої вченої ради для додаткового розгляду (колективного рецензування)

6.1. Дисертацію, яку надіслано МОНмолодьспортом до ради для додаткового розгляду (колективного рецензування), разом з атестаційною справою рада повинна розглянути протягом двох місяців з дня її одержання. Рада з числа своїх членів утворює комісію, доручає їй ознайомитися з дисертацією та матеріалами атестаційної справи і подати проект відгуку або висновку щодо дисертації, а також дати оцінку критичним зауваженням, висловленим на попередніх етапах розгляду, у тому числі щодо наявності чи відсутності текстових записок.

Якщо дисертацію надіслано для додаткового розгляду (колективного рецензування) з метою підготовки відгуку, то вона розглядається без участі здобувача. Відгук про дисертацію, підписаний всіма членами комісії, разом із супровідним листом за підписом голови та вченого секретаря спеціалізованої вченої ради, дисертацією та атестаційною справою надсилаються до МОНмолодьспорту.

Якщо дисертацію надіслано для додаткового розгляду (колективного рецензування) з метою поглибленого аналізу, то вона розглядається обов'язково у присутності здобувача. У разі неявки здобувача на засідання без поважної причини спеціалізована вчена рада дисертацію без нього не розглядає.

Якщо здобувач завчасно повідомить, що не може взяти участі в засіданні з поважної причини, то засідання ради переноситься.

6.2. Відкриваючи засідання ради, голова ради за даними реєстраційної картки присутності членів спеціалізованої вченої ради за встановленою законодавством формою сповіщає членів

ради про правоможність засідання та інформує їх про перебіг розгляду дисертації, поданої на додатковий розгляд (колективне рецензування) для поглибленого аналізу.

Присутність членів ради (із зазначенням їх спеціальності) обов'язково слід занотувати у протоколі засідання.

У засіданні також можуть брати участь опоненти та інші особи, яких у разі потреби запрошує рада.

6.3. Після виступу вченого секретаря, який коротко доповідає про основний зміст документів атестаційної справи здобувача наукового ступеня, надається слово здобувачу. Він викладає суть та основні положення дисертації і відповідає на усні та письмові запитання.

6.4. Обговоривши дисертацію та висновок комісії з попереднього розгляду щодо неї, рада бюлетенями за формою, наведеною у додатку 16 до Положення, проводить таємне голосування. Рішення ради вважається позитивним, якщо за нього проголосувало не менш як три чверті членів ради, що взяли участь у засіданні. Протокол лічильної комісії затверджується відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх на засіданні членів ради.

6.5. Після затвердження протоколу лічильної комісії рада відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх на засіданні членів ради приймає висновок додаткового розгляду (колективного рецензування).

На цьому засіданні рада вважається закінченим.

6.6. Підписані головою і вченим секретарем ради стенограма (розшифрована фонограма), висновок додаткового розгляду (колективного рецензування), у якому наводяться результати таємного голосування, разом з дисертацією та атестаційною справою протягом місяця надсилаються до МОНмолодьспорту.

VII. Проведення засідання спеціалізованої вченої ради для переатестації вченого

7.1. Дисертація вченого, надіслана до ради разом з атестаційною справою для переатестації вченого, якому присуджено науковий ступінь в іншій державі, розглядається радою протягом двох місяців.

7.2. Якщо спеціальність, за якою захищена дисертація, не узгоджується зі спеціальностями, з яких раді надано право приймати дисертації до захисту, то надсилання дисертації для переатестації є одночасно наданням права на проведення разового захисту дисертації за іншою спеціальністю.

7.3. Рада з числа своїх членів створює комісію, доручає їй ознайомитися з дисертацією та матеріалами атестаційної справи і подати висновок.

На засідання ради запрошується вчений, який має право перед засіданням ради ознайомитися з попередніми висновками комісії, дати додаткові пояснення щодо матеріалів дисертації та атестаційної справи. У разі неявки вченого на засідання без поважної причини спеціалізована вчена рада розглядає дисертацію без нього.

У засіданні можуть брати участь інші особи, яких за потреби запрошує рада. Присутність членів ради (із зазначенням їх спеціальності) обов'язково слід занотувати у протоколі засідання.

7.4. Відкриваючи засідання ради, голова на підставі реєстраційної картки присутності членів спеціалізованої вченої ради за формою, наведеною у додатку 3 до Положення, сповіщає членів ради про правоможність засідання та інформує членів ради про хід розгляду дисертації, отриманої для переатестації.

7.5. Учений секретар доповідає основний зміст документів атестаційної справи.

Далі оголошується висновок комісії.

Потім вчений викладає суть та основні положення дисертації і відповідає на усні та письмові запитання.

Після цього мають право виступати всі присутні на засіданні ради. Наприкінці дискусії вченому надається завершальне слово.

7.6. Якщо при переатестації вченого, який одержав в іншій державі диплом доктора наук, не маючи наукового ступеня кандидата наук, рада встановить, що дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук не відповідає вимогам пункту 12, а відповідає вимогам пункту 13 Порядку, то рада переатестовує вченого на науковий ступінь кандидата наук.

7.7. Після закінчення дискусії рада проводить таємне голосування бюлетенями за форму, наведеною у додатку 16 до Положення. Рішення ради вважається позитивним, якщо за нього проголосували не менш як три чверті членів ради, що взяли участь у засіданні. Протокол лічильної комісії затверджується відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх на засіданні членів ради.

Після затвердження протоколу лічильної комісії рада відкритим голосуванням більшістю присутніх на засіданні членів ради приймає рішення щодо переатестації.

7.8. Підписані головою і вченим секретарем ради стенограма та рішення щодо переатестації вченого разом з дисертацією та атестаційною справою в тритижневий строк надсилаються до МОНмолодьспорту.

7.9. Вчений має право за письмовою заявою зняти дисертацію з розгляду у процесі переатестації до початку таємного голосування у раді, крім випадків виявлення у дисертації текстових заповнень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело. У такому випадку вчений переатестації не підлягає.

VIII. Засідання спеціалізованої вченої ради для розгляду питань про позбавлення наукових ступенів

8.1. Питання про позбавлення наукового ступеня порушується у випадку, коли до ради надійшли матеріали, які дають для цього підставу. Голова ради доручає комісії з членів ради перевірити такі матеріали щодо обґрунтованості справи. У разі потреби рада запитує у відповідних наукових установах, вищих навчальних закладів додаткові матеріали.

За наслідками перевірки комісія складає висновок, який подається на розгляд ради.

8.2. Рада повинна протягом місяця розглянути матеріали, які підготувала комісія.

8.3. Засідання ради проводиться у присутності особи, про позбавлення наукового ступеня якої порушується питання та яка повідомляється про це не пізніше як за 10 днів до засідання.

Якщо вказана особа відмовляється з'явитися на засідання ради без поважних причин або якщо викликати її неможливо, то рада приймає рішення про проведення засідання без неї.

Якщо вказана особа завчасно повідомить, що не може взяти участі в засіданні з поважної причини, то засідання ради переноситься.

8.4. Відкриваючи засідання ради, голова інформує членів ради про правоможність засідання й оголошує розгляд питання. З доповіддю від комісії виступає член ради, який входив до її складу. Потім слово надається особі, про позбавлення наукового ступеня якої порушено питання, після чого можуть виступати всі присутні на засіданні ради.

8.5. Після обговорення рада проводить таємне голосування про позбавлення наукового ступеня. Голосування проводиться бюлетенями за формою, наведеною у додатку 16 до Положення. Рішення ради про позбавлення наукового ступеня вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менш як три чверті від кількості членів ради, які взяли участь у засіданні.

Після затвердження протоколу лічильної комісії рада, спираючись на результати таємного голосування, відкритим голосуванням більшістю голосів членів ради, які взяли участь у засіданні, приймає текст рішення з чітко сформульованим висновком про наявність чи відсутність підстав для порушення перед МОНмолодьспортом клопотання щодо позбавлення наукового ступеня.

8.6. Результати таємного голосування і рішення ради оголошуються особі, щодо якої ставилося питання про позбавлення наукового ступеня.

8.7. Якщо рада прийняла рішення клопотати перед МОНмолодьспортом про позбавлення особи наукового ступеня, то до МОНмолодьспорту протягом трьох тижнів надсилають підписані головою і вченим секретарем протокол засідання ради і рішення, в якому наводяться результати таємного голосування. Вказані матеріали надсилають до МОНмолодьспорту і в тому випадку, коли МОНмолодьспортом дано доручення раді розглянути питання про позбавлення наукового ступеня.

IX. Проведення засідання спеціалізованої вченої ради для розгляду апеляції

9.1. При надходженні до ради апеляції голова ради доручає комісії з членів ради вивчити її аргументованість та підготувати проект висновку.

Розгляд апеляції в раді не повинен тривати понад місяць, причому в разі потреби проводиться позапланове засідання.

9.2. На засідання ради запрошується автор апеляції, про що він повідомляється не пізніше як за 10 днів до засідання.

У разі неявки автора апеляції з поважної причини засідання переноситься. Якщо автор апеляції не з'явився на засідання ради без поважної причини, то засідання проводиться без нього.

Присутність членів ради (із зазначенням їх спеціальності) обов'язково занотовується у протоколі засідання.

9.3. Відкриття засідання ради починається повідомленням голови про правоможність засідання.

Потім голова ради оголошує розгляд апеляції і надає слово вченому секретареві для її зачитування. Після цього один з членів комісії доповідає про результати роботи комісії і пропонує проект висновку. Далі мають право виступати всі присутні.

9.4. Після закінчення дискусії рада приймає рішення шляхом таємного голосування. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менш як три чверті присутніх на засіданні членів ради. Висновок приймається відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів ради, які взяли участь у засіданні.

Підписані головою і вченим секретарем ради стенограма і текст висновку щодо розгляду апеляції, у якому наводяться результати голосування, разом з текстом апеляції протягом 10 робочих днів надсилаються до МОНмолодьспорту.

**Перелік документів,
які подає до спеціалізованої вченої ради
здобувач наукового ступеня**

1. Заява на ім'я голови спеціалізованої вченої ради про прийняття дисертації до розгляду, в якій необхідно зазначити, чи вперше захищається ця дисертація.

2. Ксерокопія першої сторінки паспорта здобувача (2 примірники).

3. Особова картка (форма П-2ДС), затверджена наказом Міністерства статистики України від 26.12.95 № 343, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28.12.95 за № 484/1020, з відомостями станом на час подання документів до спеціалізованої вченої ради, засвідчена підписом керівника кадрової служби та печаткою за основним місцем роботи, з фотокарткою, на якій проставлена печатка цієї установи (2 примірники).

4. Копія диплома магістра (спеціаліста) (2 примірники).

У разі якщо документ про вищу освіту виданий навчальним закладом іноземної держави, то додатково надаються переклад документа українською мовою, засвідчений нотаріально, та копія довідки про визнання іноземного документа про освіту, виданої МОНмолодьспортом (2 примірники).

Копія свідоцтва про зміну імені (2 примірники) (у разі зміни здобувачем імені).

5. Посвідчення про складання кандидатських іспитів за формою, визначеною Положенням про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.99 № 309.

6. Витяг з наказу про зарахування до аспірантури, засвідчений в установленому порядку, у випадку якщо здобувач наукового ступеня кандидата наук навчався в аспірантурі.

7. Копія диплома про науковий ступінь кандидата наук (2 примірники) (для здобувачів наукового ступеня доктора наук).

У разі якщо документ про науковий ступінь виданий уповноваженим органом іноземної держави, з якою підписана міжнародна угода про взаємовизнання документів про наукові ступені, і легалізований, якщо інше не передбачено міжнародними угодами та конвенціями, то додатково подають переклад документа українською мовою, нотаріально засвідчений (для іноземців).

8. Висновок про наукову і практичну цінність дисертації, виданий організацією, де виконувалася дисертація або до якої був прикріплений здобувач (2 примірники).

Висновок оформлюється як витяг з протоколу засідання кафедри (міжкафедрального семінару), лабораторії, відділу, підписується завідувачем кафедри (керівником семінару), лабораторії, відділу, як правило, доктором наук, затверджується керівником наукової установи, вищого навчального закладу і скріплюється печаткою. У висновку поряд з іншими аспектами характеристики дисертації та особистості здобувача має бути зазначено, ким і коли була затверджена тема дисертації, визначено конкретний персональний внесок здобувача до всіх наукових праць, опублікованих із співавторами. Висновок повинен містити відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертаційних досліджень (для здобувачів наукових ступенів з медичних, біологічних та ветеринарних наук).

Висновок чинний протягом одного року з дня його затвердження до моменту подання дисертації до розгляду у спеціалізовану вчену раду.

9. Відгук наукового керівника (наукового консультанта) з оцінкою здобувача та його роботи у процесі підготовки дисертації, засвідчений печаткою за основним місцем роботи наукового керівника (наукового консультанта).

Оригінали документів, копії яких подаються до спеціалізованої вченої ради відповідно до цього переліку, пред'являються у спеціалізовану вчену раду і після прийняття заяви повертаються здобувачу.

До документів додаються:

дисертація, оформлена згідно зі встановленими вимогами, у кількості примірників, переплетених і підписаних автором, необхідних для передавання на зберігання до Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України, до бібліотеки наукової установи, вищого навчального закладу, де утворено спеціалізовану вчену раду, та для відправки опонентам;

автореферат дисертації, оформлений згідно зі встановленими вимогами та підписаний автором на обкладинці (2 примірники);

монографії, авторські свідоцтва (копії), статті (копії), друквані тези, доповіді та інші матеріали наукових конференцій, конгресів, симпозіумів, семінарів, шкіл (копії), перераховані в авторефераті. У випадку подання копій наукових праць на них повинні бути зазначені точні і повні вихідні дані відповідних видань. Копії наукових праць подають на паперовому носії і засвідчують підписом вченого секретаря;

автореферат захищеної здобувачем кандидатської дисертації (для здобувачів наукового ступеня доктора наук);

примірник захищеної кандидатської дисертації (для здобувачів наукового ступеня доктора наук);

чотири поштові картки з марками із зазначенням місця проживання здобувача (2 картки) та місцезнаходження наукової установи чи вищого навчального закладу, в якому діє спеціалізована вчена рада (2 картки).

На зворотному боці поштових карток у верхньому кутку вказуються прізвище, ім'я, по батькові здобувача, галузь науки та науковий ступінь, на який він претендує;

компакт-диск типу CD-R або CD-RW, на якому міститься файл з текстом автореферату. Ім'я файла – aref.doc (2 примірники);

компакт-диск, на якому міститься файл з текстом дисертації. Ім'я файла – dis.doc (2 примірники).

При оформленні документів іноземця його повне ім'я та прізвище наводяться в тому порядку, в якому вони записані в паспортному документі.

-5-

Додаток 4

до Положення про спеціалізовану вчену раду

Перелік документів атестаційної справи, які зберігаються в спеціалізованій вчентій раді

1. Копія супровідного листа до атестаційної справи здобувача наукового ступеня, поданої до МОНмолодьспорту, за встановленою формою.
2. Заява здобувача на ім'я голови спеціалізованої вченої ради про прийняття дисертації до розгляду.
3. Ксерокопія першої сторінки паспорта здобувача, засвідчена підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради.
4. Особова картка (форма П-2ДС), затверджена наказом Міністерства статистики України від 26.12.95 № 343, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28.12.95 за № 484/1020, з відомостями станом на час подання документів до спеціалізованої вченої ради, засвідчена підписом керівника кадрової служби та печаткою за основним місцем роботи, з фотокарткою, на якій проставлена печатка цієї установи.
5. Копії дипломів магістра (спеціаліста), кандидата наук (за наявності), засвідчені підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради та печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу.

Копія свідоцтва про зміну імені, засвідчена підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради та печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу (у разі зміни здобувачем імені).

6. Висновок про наукову і практичну цінність дисертації, виданий організацією, де виконувалася дисертація або до якої був прикріплений здобувач.

7. Висновок комісії спеціалізованої вченої ради про дисертацію за результатами попереднього розгляду, підписаний всіма членами комісії.

8. Витяг з протоколу засідання спеціалізованої вченої ради з рішенням ради про прийняття дисертації до захисту та призначення офіційних опонентів.

9. Відомості про офіційних опонентів за встановленою формою.

10. Реєстраційна картка присутності членів спеціалізованої вченої ради за встановленою формою.

11. Стенограма (розшифрована фонограма) засідання спеціалізованої вченої ради, підписана головуючим на засіданні спеціалізованої вченої ради і вченим секретарем спеціалізованої вченої ради та засвідчена печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу III або IV рівня акредитації, в якій функціонує рада.

12. Протокол засідання лічильної комісії за встановленою формою.

13. Опечатаний і скріплений підписами членів лічильної комісії конверт з бюлетенями для таємного голосування.

14. Відгук наукового керівника (консультанта) з оцінкою здобувача та його роботи у процесі підготовки дисертації, відгуки офіційних опонентів, засвідчені печатками установ, в яких вони працюють, із зазначенням дати їх надходження до ради, та всі відгуки, які надійшли на дисертацію та автореферат.

15. Рішення спеціалізованої вченої ради щодо присудження наукового ступеня за встановленою формою.

16. Облікова картка дисертації (з відміткою УкрІНТЕІ).

17. Список установ і організацій, до яких надіслано автореферат дисертації, із зазначенням дати розсилки з відміткою на кожній сторінці відділення зв'язку або канцелярії (експедиції) наукової установи чи вищого навчального закладу, підписаний вченим секретарем ради.

Разом з атестаційною справою зберігаються:

дисертація (в бібліотеці наукової установи чи вищого навчального закладу III або IV рівня акредитації, де функціонує спеціалізована вчена рада);

автореферат дисертації (2 примірники);

один компакт-диск типу CD-R або CD-RW з файлами, що містять:

рішення спеціалізованої вченої ради щодо присудження наукового ступеня. Ім'я файла – file.xls;

текст автореферату. Ім'я файла – aref.doc;

зауваження, які містяться у відгуках опонентів та інших відгуках на дисертацію та автореферат, а також зауваження, які висловлювались членами спеціалізованої вченої ради та фахівцями під час захисту. Ім'я файла — notes.doc;

фонограма захисту дисертації.

При оформленні документів іноземця його повне ім'я та прізвище наводяться в тому порядку, в якому вони записані в паспортному документі.

Перелік документів
атестаційної справи здобувача наукового ступеня
доктора наук, яка подається до МОНмолодьспорту

1. Супровідний лист на бланку наукової установи чи вищого навчального закладу за встановленою формою.

2. Ксерокопія першої сторінки паспорта здобувача, засвідчена підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради.

3. Рішення спеціалізованої вченої ради щодо присудження наукового ступеня за встановленою формою.

4. Особова картка (форма П-2ДС), затверджена наказом Міністерства статистики України від 26.12.95 № 343, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 28.12.95 за № 484/1020, з відомостями станом на час подання документів до спеціалізованої вченої ради, засвідчена підписом керівника кадрової служби та печаткою за основним місцем роботи, з фотокарткою, на якій проставлена печатка цієї установи.

5. Копії дипломів магістра (спеціаліста), кандидата наук, засвідчені підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради та печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу.

Копія свідоцтва про зміну імені, засвідчена підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради та печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу (у разі зміни здобувачем імені).

У разі якщо ці документи видані навчальними закладами та уповноваженими органами іноземної держави і легалізовані, якщо інше не передбачено міжнародними угодами та конвенціями, то додатково надаються переклади цих документів українською мовою, засвідчені нотаріально.

6. Висновок про наукову і практичну цінність дисертації, виданий організацією, де виконувалася дисертація або до якої був прикріплений здобувач.

7. Висновок комісії спеціалізованої вченої ради про дисертацію за результатами попереднього розгляду, підписаний всіма членами комісії.

8. Відгуки офіційних опонентів, засвідчені печатками установ, в яких вони працюють, із зазначенням дати їх надходження до ради.

9. Відомості про офіційних опонентів за встановленою формою.

10. Реєстраційна картка присутності членів спеціалізованої вченої ради за встановленою формою.

11. Стенограма (розшифрована фонограма) засідання спеціалізованої вченої ради, підписана головуючим на засіданні спеціалізованої вченої ради і вченим секретарем спеціалізованої вченої ради та засвідчена печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу, в якому функціонує рада.

12. Опис документів атестаційної справи за встановленою формою.

Атестаційну справу брошурують у швидкозшивач з картону без зав'язок, на внутрішньому боці обкладинки якого наклеюють конверт, до якого вкладають:

автореферат дисертації (5 примірників), підписаний на обкладинці автором;

автореферат захищеної здобувачем дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук;

облікову картку дисертації (2 примірники, один з яких повинен бути з відміткою УкрІНТЕІ) за встановленою УкрІНТЕІ формою;

реєстраційно-облікову картку (2 примірники) за встановленою формою;

чотири поштові картки з марками із зазначенням місця проживання здобувача (2 картки) та місцезнаходження наукової установи чи вищого навчального закладу, в якій діє спеціалізована

вчена рада (2 картки). На зворотному боці поштових карток вказують прізвище, ім'я, по батькові здобувача, галузь науки та науковий ступінь, на який він претендує;

два не підписані поштові конверти формату 230x160 мм з марками;

компакт-диски типу CD-R або CD-RW з файлами, що містять:

рішення спеціалізованої вченої ради щодо присудження наукового ступеня. Ім'я файла – file.xls;

текст автореферату. Ім'я файла – aref.doc;

текст дисертації. Ім'я файла – dis.doc;

реєстраційно-облікова картка. Ім'я файла – append9.doc;

зауваження, які містяться у відгуках опонентів та інших відгуках на дисертацію та автореферат, а також зауваження, які висловлювались членами спеціалізованої вченої ради та фахівцями під час захисту. Ім'я файла – notes.doc.

Документи атестаційної справи повинні розміщуватися послідовно відповідно до цього переліку.

Обкладинка атестаційної справи здобувача наукового ступеня оформляється за встановленою формою.

До атестаційної справи додають перший примірник дисертації, переплетений і підписаний автором та засвідчений підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради щодо його ідентичності за змістом з іншими примірниками дисертації, що були подані до ради.

При оформленні документів іноземця його повне ім'я та прізвище наводяться в тому порядку, в якому вони записані в паспортному документі.

Додаток 6

до Положення про спеціалізовану вчену раду

Перелік документів атестаційної справи здобувача наукового ступеня кандидата наук, яка подається до МОНмолодьспорту

1. Супровідний лист на бланку наукової установи чи вищого навчального закладу за встановленою формою.

2. Ксерокопія першої сторінки паспорта здобувача, засвідчена підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради.

3. Рішення спеціалізованої вченої ради щодо присудження наукового ступеня за встановленою формою.

4. Особова картка (форма П-2ДС), затверджена наказом Міністерства статистики України від 26.12.95 № 343, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 28.12.95 за № 484/1020, з відомостями станом на час подання документів до спеціалізованої вченої ради, засвідчена підписом керівника кадрової служби та печаткою за основним місцем роботи, з фотокарткою, на якій проставлена печатка цієї установи.

5. Копія диплома магістра (спеціаліста), засвідчена підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради та печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу.

Копія свідоцтва про зміну імені, засвідчена підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради та печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу (у разі зміни здобувачем імені).

У разі якщо документ про вищу освіту виданий навчальним закладом іноземної держави, то додатково надаються переклад документа українською мовою, засвідчений нотаріально, та копія довідки про визнання іноземного документа про освіту, виданої МОНмолодьспортом.

6. Посвідчення про складання кандидатських іспитів за формою, визначеною Положенням про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.99 № 309.

7. Витяг з наказу про зарахування до аспірантури, засвідчений в установленому порядку, у випадку якщо здобувач наукового ступеня кандидата наук навчався в аспірантурі.

8. Висновок про наукову і практичну цінність дисертації, виданий організацією, де виконувалася дисертація або до якої був прикріплений здобувач.

9. Висновок комісії спеціалізованої вченої ради про дисертацію за результатами попереднього розгляду, підписаний всіма членами комісії.

10. Відгуки офіційних опонентів, засвідчені печатками установ, в яких вони працюють, із зазначенням дати їх надходження до ради.

11. Відомості про офіційних опонентів за встановленою формою.

12. Реєстраційна картка присутності членів спеціалізованої вченої ради за встановленою формою.

13. Стенограма (розшифрована фонограма) засідання спеціалізованої вченої ради, підписана головуючим на засіданні спеціалізованої вченої ради і вченим секретарем спеціалізованої вченої ради та засвідчена печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу, де функціонує рада.

14. Опис документів атестаційної справи за встановленою формою.

Атестаційну справу брошурують у швидкозшивач з картону без зав'язок, на внутрішньому боці обкладинки якого наклеюють конверт, до якого вкладають:

автореферат дисертації (5 примірників), підписаний на обкладинці автором;

облікову картку дисертації (2 примірники, один з яких повинен бути з відміткою УкрІНТЕІ);

реєстраційно-облікову картку (2 примірники) за встановленою формою;

чотири поштові картки з марками із зазначенням місця проживання здобувача (2 картки) та місцезнаходження наукової установи чи вищого навчального закладу, в якій діє спеціалізована вчена рада (2 картки). На зворотному боці поштових карток вказують прізвище, ім'я, по батькові здобувача, галузь науки та науковий ступінь, на який він претендує;

два не підписані поштові конверти формату 230x160 мм з марками;

компакт-диски типу CD-R або CD-RW з файлами, що містять:

рішення спеціалізованої вченої ради щодо присудження наукового ступеня. Ім'я файла – file.xls;

текст автореферату. Ім'я файла – aref.doc;

текст дисертації. Ім'я файла – dis.doc;

реєстраційно-облікова картка. Ім'я файла – append9.doc;

зауваження, які містяться у відгуках опонентів та інших відгуках на дисертацію та автореферат, а також зауваження, які висловлювались членами спеціалізованої вченої ради та фахівцями під час захисту. Ім'я файла – notes.doc.

Документи атестаційної справи повинні розміщуватися послідовно відповідно до цього переліку.

Обкладинка атестаційної справи здобувача наукового ступеня оформляється за встановленою формою.

До атестаційної справи додають перший примірник дисертації, переплетений і підписаний автором та засвідчений вченим секретарем спеціалізованої вченої ради щодо його ідентичності за змістом з іншими примірниками дисертації, що були подані до ради.

При оформленні документів іноземця його повне ім'я та прізвище наводяться в тому порядку, в якому вони записані в паспортному документі.

**Обкладинка атестаційної справи
здобувача наукового ступеня**

Підпорядкування

Найменування наукової установи чи
вищого навчального закладу III або IV рівня акредитації,
в якому відбувся захист

АТЕСТАЦІЙНА СПРАВА

здобувача наукового ступеня доктора (кандидата) _____ наук
(галузь науки)

за спеціальністю _____
(шифр і назва за Переліком наукових спеціальностей)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові у родовому відмінку)

громадянина _____
(назва країни, громадянином якої є здобувач, у родовому відмінку)

Назва дисертації _____

№ справи _____
(заповнює МОНмолодьспорт)

Рік

*Додаток 8
до Положення про спеціалізовану
вчену раду*

**Супровідний лист
до атестаційної справи здобувача наукового ступеня**

(на бланку наукової установи чи
вищого навчального закладу III або IV рівня акредитації)

Міністерство освіти і науки,
молоді та спорту України
Департамент атестації кадрів

Про атестаційну справу

Надсилаємо атестаційну справу здобувача наукового ступеня доктора (кандидата) _____
наук

за спеціальністю _____
(галузь науки)

_____ (шифр і назва спеціальності)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові здобувача в родовому відмінку)

Назва дисертації – _____

Файли з текстом дисертації на компакт-диску надіслані до Українського інституту науково-технічної та економічної інформації _____
(дата)

Повідомлення про захист дисертації надруковано в _____
№ _____, 20__ року, стор. _____.

Додатки: 1. Атестаційна справа згідно з описом.
2. Дисертація (перший примірник).

Голова спеціалізованої
вченої ради _____
(шифр ради) (підпис) (прізвище, ініціали)

Вчений секретар _____
(прізвище, ініціали, телефон)

Додаток 11
до Положення про спеціалізовану
вчену раду

Реєстраційно-облікова картка

Реєстраційно-облікова картка		
Прізвище, ім'я, по батькові	Стать	Громадянство
Рік народження	Дата надходження	Індекс відділу
Шифр спецради	Дата рішення ради	Номер протоколу
Повне найменування наукової установи чи вищого навчального закладу III або IV рівня акредитації		
Науковий ступінь (вчене звання), галузь наук		Шифр і назва спеціальності
Номер атестаційної справи	Ким і коли присуджено науковий ступінь (присвоєно вчене звання)	Номер диплома (атестата)
	Кандидат Доктор Старший науковий співробітник	

Примітки:

1. Картку виконують на світлому цупкому папері формату 148 (ширина) × 105 (висота) мм, заповнюють за допомогою комп'ютерної техніки.

2. Назви граф «Прізвище, ім'я, по батькові», «Стать», «Громадянство», «Рік народження», «Дата надходження», «Індекс відділу», «Шифр спецради», «Дата рішення ради», «Номер протоколу», «Повне найменування наукової установи чи вищого навчального закладу III або IV рівня акредитації», «Науковий ступінь (вчене звання), галузь наук», «Шифр і назва спеціальності» не друкують.

3. Графи «Номер справи», «Дата надходження», «Індекс відділу» заповнюють у МОНмодьспорті України.

4. Для іноземців, яким відповідно до міжнародних угод та конвенцій на підставі захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук видають диплом доктора філософії з відповідної галузі наук, на зворотному боці реєстраційної картки необхідно надрукувати латинськими літерами англійською мовою офіційне найменування установи, де відбувся захист дисертації; назву країни, громадянином якої є здобувач; повне ім'я здобувача в тому порядку, в якому воно записано в паспортному документі.

Згадану інформацію засвідчують підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради та печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу III або IV рівня акредитації.

Опис документів атестаційної справи

(прізвище, ім'я та по батькові здобувача в родовому відмінку)

№ з/п	Назва документа	Кількість аркушів	Порядкові номери аркушів документів атестаційної справи (з _____ по _____)
1	2	3	4

До опису внесено _____ документів на _____ аркушах.

Вчений секретар ради _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

М.П. _____
(число, місяць, рік)

Примітки:

1. Чисті аркуші справи не нумерують й до опису не вносять.
2. Всі виправлення в описі мають бути зазначені, завірені вченим секретарем та скріплені печаткою установи.
3. Нумерація аркушів атестаційної справи повинна бути наскрізною.

Перелік документів атестаційної справи здобувача наукового ступеня, за результатами захисту дисертації якого спеціалізованою вченою радою прийнято негативне рішення

1. Супровідний лист до МОНмолодьспорту на бланку наукової установи чи вищого навчального закладу за встановленою формою.
2. Рішення спеціалізованої вченої ради щодо присудження наукового ступеня за встановленою формою.
3. Стенограма (розшифрована фонограма) засідання спеціалізованої вченої ради, підписана головуючим на засіданні спеціалізованої вченої ради і вченим секретарем спеціалізованої вченої ради та засвідчена печаткою наукової установи чи вищого навчального закладу, де функціонує рада.
4. Опис документів атестаційної справи за встановленою формою.

Атестаційна справа брошується у швидкозшивач з картону без зав'язок, на внутрішньому боці обкладинки якого наклеюється конверт, до якого вкладаються:
автореферат дисертації, підписаний автором (2 примірники);
компакт-диск типу CD-R або CD-RW з файлом з рішенням спеціалізованої вченої ради щодо присудження наукового ступеня. Ім'я файла – out.xls.

Обкладинка атестаційної справи оформляється за встановленою формою.

Перелік
документів, які повертають здобувачу,
за результатами захисту дисертації якого
спеціалізованою вченою радою прийнято негативне рішення

1. Особова картка (форма П-2ДС), затверджена наказом Міністерства статистики України від 26.12.95 № 343, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 28.12.95 за № 484/1020, з відомостями станом на час подання документів до спеціалізованої вченої ради, засвідчена підписом керівника кадрової служби та печаткою за основним місцем роботи, з фотокарткою, на якій проставлена печатка цієї установи (1 примірник).

2. Копії документів про вищу освіту, науковий ступінь, їх переклади українською мовою, копія свідоцтва про зміну імені, копія першої сторінки паспорта, копія довідки про визнання іноземного документа про освіту, виданої центральним органом виконавчої влади в галузі освіти і науки (по 1 примірнику).

3. Посвідчення про складання кандидатських іспитів за формою, визначеною Положенням про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.99 № 309.

4. Висновок про наукову і практичну цінність дисертації, виданий організацією, де виконувалася дисертація або до якої був прикріплений здобувач (1 примірник).

Крім документів, здобувачу повертаються:

монографії, авторські свідоцтва (копії), статті (копії), друковані тези, доповіді та інші матеріали наукових конференцій, конгресів, симпозіумів, семінарів, шкіл (копії), перераховані в авторефераті;

примірники дисертації, за винятком одного, який вилучається з фонду бібліотеки наукової установи, вищого навчального закладу, де відбувався захист, та залишається у спеціалізованій вченій раді;

автореферат захищеної здобувачем кандидатської дисертації для здобувачів наукового ступеня доктора наук;

компакт-диск з текстом автореферату дисертації та текстом дисертації.

**ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙ
ТА АВТОРЕФЕРАТІВ ДИСЕРТАЦІЙ**
(розроблено на підставі ДСТУ 3008–95 «Документи.
Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»).

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора, кандидата наук готується у вигляді спеціально підготовленого рукопису в твердому переплетенні. Якщо захищається дисертація у вигляді опублікованої монографії, то ця монографія повинна відповідати вимогам до дисертації.

Назва дисертації повинна бути лаконічною, без скорочень, відповідати обраній науковій спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми (завдання), вказувати на мету і предмет дисертаційного дослідження та його завершеність.

У дисертації необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати бездоказових тверджень і тавтології.

При написанні дисертації здобувач повинен обов'язково робити посилання на публікації інших авторів.

2. СТРУКТУРА ДИСЕРТАЦІЇ

2.1. Структура дисертації повинна мати такі структурні елементи:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- основну частину: вступ, розділи, висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Кожний структурний елемент починається з нової сторінки.

3. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

3.1. Титульний аркуш

Титульний аркуш дисертації оформляється за встановленою формою (додаток 1).

3.2. Зміст

Зміст повинен містити назви структурних елементів, заголовки (за їх наявності) із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок.

3.3. Перелік умовних позначень

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подається, за необхідності, у вигляді окремого списку.

Терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються не більше двох разів. До переліку не вносяться, а розшифровка таких, що внесені до переліку, наводиться у тексті при їх першому згадуванні.

3.4. Основна частина

У вступі подається загальна характеристика дисертації в такій послідовності:

- актуальність теми;
- зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами;
- мета і задачі дослідження;
- методи дослідження;
- наукова новизна одержаних результатів;
- практичне значення одержаних результатів;
- особистий внесок здобувача;
- апробація результатів дисертації;
- публікації.

3.4.1. Актуальність теми

Актуальність теми та доцільність дисертаційного дослідження для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва обґрунтовують шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним, визначати сутність наукової проблеми (завдання).

3.4.1.2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Вказується, в рамках яких програм, тематичних планів і наукових тематик, у тому числі галузевих та/або державних, виконувалося дисертаційне дослідження, із зазначенням номерів державної реєстрації науково-дослідних робіт і найменування організації, де виконувалася робота.

3.4.1.3. Мета і задачі дослідження

Формулюється мета роботи і задачі, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Мета повинна бути сформульована таким чином, щоб указувати на об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт дослідження — це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага дисертанта, оскільки предмет дослідження змістовно визначає тему (назву) дисертаційної роботи.

3.4.1.4. Методи дослідження

Перераховуються використані наукові методи та змістовно визначають, що саме досліджувалося кожним методом. Вибір методів дослідження повинен забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків.

3.4.1.5. Наукова новизна одержаних результатів

Викладаються аргументовано, коротко та чітко наукові положення, які виносяться на захист, зазначаючи відмінність одержаних результатів від відомих раніше та ступінь новизни одержаних результатів (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток).

3.4.1.6. Практичне значення одержаних результатів

Надаються відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію про ступінь їх готовності до використання або масштабів використання.

Відомості про впровадження результатів досліджень необхідно подавати із зазначенням найменувань організацій, в яких здійснено впровадження, форм реалізації та реквізити відповідних документів.

3.4.1.7. Особистий внесок здобувача

Зазначається конкретний особистий внесок здобувача в опубліковані зі співавторами наукові праці, в яких наведені ідеї та результати розробок, що використанні в дисертації із зазначенням найменувань організацій, в яких вони проводилися.

3.4.1.8. Апробація результатів дисертації

Зазначається, на яких наукових конференціях, конгресах, симпозиумах, школах оприлюднено результати досліджень, викладені у дисертації.

3.4.1.9. Публікації

Вказується кількість наукових праць, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації, а також кількість праць, які додатково відображають наукові результати дисертації.

3.4.2. Розділи дисертації

Роділи дисертації, як правило, включають у себе підрозділи (нумерація складається з двох чисел, відокремлених крапкою), пункти (нумерація — з трьох чисел), підпункти (нумерація — з чотирьох чисел). Приклад нумерації розділу, підрозділу, пункту, підпункту наведено в додатку 4.

У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

У першому розділі здобувач окреслює основні етапи наукової думки за розв'язуваною проблемою (завданням). Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач повинен вирізнити ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми (завдання). Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини дисертації.

У другому розділі обґрунтовується вибір напряму досліджень, викладається загальна методика проведення дисертаційного дослідження, наводяться методи вирішення задач та їх порівняльні

оцінки. Описуються основні тенденції, закономірності, методи розрахунків, гіпотези, що розглядаються, принципи дії і характеристики використаних програм та/або апаратних засобів, лабораторних та/або інструментальних методів і методик, оцінки похибок вимірювань та ін.

У наступних розділах описується хід дослідження, умови та основні етапи експериментів, з вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень здобувача, як вони одержані та в чому полягає їх новизна. Здобувач повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), та порівняти одержані результати з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних дослідників, обґрунтувати необхідність додаткових досліджень.

3.4.3. Висновки

У висновках викладаються здобуті у дисертації найбільш важливі наукові та практичні результати, які сприяли розв'язанню наукової проблеми (завдання). У висновках необхідно наголосити на кількісних показниках одержаних результатів та обґрунтуванні достовірності результатів. Далі формулюються рекомендації щодо наукового та практичного використання одержаних результатів.

3.5. Список використаних джерел

Список використаних джерел формується одним із таких способів:

у порядку появи посилань у тексті;

в алфавітному порядку різвищ перших авторів або заголовків;

у хронологічному порядку.

3.6. Додатки

До додатків включається допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття дисертації:

— проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;

— таблиці допоміжних цифрових даних;

— протоколи й акти випробувань, впровадження, розрахунки економічного ефекту;

— інструкції та методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач за допомогою електронно-обчислювальних засобів, які розроблені у процесі виконання дисертаційної роботи;

— ілюстрації допоміжного характеру.

Додатки можуть бути надані у вигляді окремої частини (том. книга). Обсяг додатків не повинен перевищувати обсягу дисертації.

4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертація у вигляді рукопису оформляється відповідно до державних стандартів України ДСТУ 3008–95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення», ДСТУ 3582–97 «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ГОСТ 7.12–93 «Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила», ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», ДСТУ 7093:2009 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами».

Тексти основної частини дисертації є основним текстом дисертації. До основного тексту не входять таблиці та ілюстрації, які повністю займають площу сторінки.

Обсяг основного тексту дисертації визначається вимогами пунктів 12, 13 «Порядку призначення наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 423 від 7 березня 2007 року (зі змінами), і вираховується авторськими аркушами.

Авторський аркуш — умовна одиниця виміру обсягу текстового та ілюстративного видання. Один авторський аркуш дорівнює 40 тис. друкованих знаків, враховуючи цифри, розділові знаки, проміжки між словами, що складає близько 22 сторінок друкованого тексту при оформленні дисертації за допомогою комп'ютерної техніки з використанням текстового редактора Word: шрифт — Times New Roman, розмір шрифту — 14 pt, міжрядковий інтервал — 1,5.

Дисертація у вигляді опублікованої монографії повинна відповідати вимогам державних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ АВТОРЕФЕРАТУ ДИСЕРТАЦІЇ

5.1. Загальні вимоги до автореферату

Призначення автореферату — ознайомлення наукових працівників з основними ідеями та висновками дисертації, внеском здобувача у розробку та вирішення наукової проблеми (завдання), з результатами досліджень та структурою дисертаційного дослідження. Автореферат має ґрунтовно розкривати зміст дисертації, в ньому не повинно бути надмірних подробиць, а також інформації, якої немає в дисертації. Використання мов визначається вимогами пункту 15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» та пункту 3.5. «Положення про спеціалізовані вчені ради», затвердженого наказом ВАК України від 29.08.2000 р. № 429, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 14.12.2000 р. за № 918/5139 (зі змінами).

5.2. Структура автореферату

Структурно автореферат складається із загальної характеристики роботи, основного змісту роботи, висновків, списку опублікованих праць за темою дисертації та анотацій.

Загальна характеристика роботи повинна містити елементи вступу дисертації, а також інформацію щодо структури дисертації (наявність вступу, певної кількості розділів, додатків), повного обсягу дисертації в сторінках, а також обсягу, що займають ілюстрації, таблиці, додатки (із зазначенням їх кількості), список використаних джерел (із зазначенням кількості найменувань).

Основний зміст автореферату повинен містити стисло викладений зміст дисертації за розділами.

Висновки повинні збігатись із загальними висновками дисертації.

Список опублікованих праць за темою дисертації подається відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням прізвищ усіх співавторів. Праці розташовуються у такому порядку:

наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації;

опубліковані праці апробаційного характеру;

опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Анотація повинна містити інформацію про зміст та результати дисертаційної роботи. Викладення матеріалу в анотації повинно бути стислим і точним. Належить використовувати синтаксичні конструкції, притаманні мові ділових документів. Необхідно використовувати стандартизовану термінологію, уникати маловідомих термінів і символів.

Анотації оформляються згідно з вимогами державного стандарту та частини восьмої пункту 3.5 «Положення про спеціалізовані вчені ради».

При підготовці анотації вказуються: прізвище та ініціали здобувача; назва дисертації; вид дисертації (рукопис, монографія) і науковий ступінь, на який претендує здобувач; спеціальність (шифр і назва); найменування установи, де відбудеться захист; місто, рік; зміст анотації. Приклад анотації наведено у додатку 4.

Наприкінці кожної анотації наводяться ключові слова відповідною мовою. Сукупність ключових слів повинна відображати поза контекстом основний зміст наукової праці. Кількість ключових слів становить від п'яти до п'ятнадцяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують у рядок, через кому.

5.3. Правила оформлення автореферату

Автореферат оформляється відповідно до державних стандартів України. Обсяг автореферату дисертації визначається вимогами пункту 15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника». До обсягу автореферату не входять обкладинка автореферату, список опублікованих автором праць, анотації.

Структурні частини автореферату не нумеруються, їх назви друкують великими літерами.

Автореферат друкується з використанням шрифтів текстового редактора Word розміру 14 pt з одинарним міжрядковим інтервалом, залишаючи поля таких розмірів: верхнє, лівє і нижнє — 20 мм, правє — 10 мм.

Сторінки автореферату нумеруються, починаючи з першої сторінки, де міститься загальна характеристика роботи. Номери сторінок просявляються арабськими цифрами у центрі верхнього поля.

Сторінка 1 обкладинки автореферату оформляється відповідно до додатку 2. Сторінка 2 обкладинки автореферату оформляється відповідно до додатку 3. На сторінці 3 обкладинки автореферату повинні бути вказані вихідні відомості відповідно до державних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

Автореферат дисертації видається друкарським способом у вигляді брошури тиражем не менше 100 примірників. Текст друкується на обох сторонах аркуша формату А5 (148x210 мм).

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ ДИСЕРТАЦІЇ

Відомче підпорядкування

Назва установи, організації, де виконувалася дисертація

На правах рукопису

ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ

Гриф
Прим №
УДК _____
(індекс)

НАЗВА ДИСЕРТАЦІЇ

Шифр та назва спеціальності
(відповідно до Переліку спеціальностей)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата (доктора)

наук

_____ наук
(галузь наук)

Науковий керівник (консультант)

_____
(Прізвище, ім'я, по батькові,
науковий ступінь, вчене звання)

Місто — рік

Примітка. Відомості щодо грифа секретності та напис «Прим № _____» наводять за необхідності.

СТОРІНКА 1 ОБКЛАДИНКИ АВТОРЕФЕРАТУ

Відомче підпорядкування

Назва установи, організації,
спеціалізована вчена рада якої прийняла дисертацію до захисту

ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ

Гриф
Прим №
УДК _____
(індекс)

НАЗВА ДИСЕРТАЦІЇ

Шифр та назва спеціальності
(відповідно до Переліку спеціальностей)

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата (доктора) _____
_____ наук
(галузь наук)

Місто — рік

Примітка. Відомості щодо грифа секретності та напис «Прим № _____» наводять за необхідності.

Додаток 3
до Вимог до оформлення дисертації
та автореферату дисертації

СТОРІНКА 2 ОБКЛАДИНКИ АВТОРЕФЕРАТУ

Дисертацією є _____
(рукопис, монографія)

Робота виконана в _____
(назва організації, відомча підпорядкованість)

Науковий керівник (консультант) _____
_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Офіційні опоненти:
_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Захист відбудеться « _____ » _____ 20__ р. о _____ годині на засіданні
спеціалізованої вченої ради _____
(шифр ради, назва установи, в якій створена рада, адреса)

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці _____
(назва установи, адреса)

Автореферат розісланий « _____ » _____ р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

**ПРИКЛАД НУМЕРАЦІЇ РОЗДІЛУ,
ПІДРОЗДІЛУ, ПУНКТУ, ПІДПУНКТУ:**

РОЗДІЛ 5
ФАЗОВІ ПЕРЕХОДИ В ФАЛЬКОГЕНІДНИХ
НАПІВПРОВІДНИКАХ

- 5.1. Вплив політипії на фазові переходи
- 5.1.1. Структурні модифікації шаруватих кристалів
- 5.1.1.1. Сегнетоелектричний фазовий перехід у кристалах.

Приклад анотації:

АНОТАЦІЯ

Йовенко І.О. Пролонгована регіональна анестезія при операціях на верхній кінцівці в травматології-ортопедії. — Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.30 — анестезіологія та інтенсивна терапія — Донецький національний медичний університет ім. М. Горького МОЗ України, Донецьк, 2010.

Зміст анотації.

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ПОСИЛАНЬ НА АРХІВНІ ДОКУМЕНТИ У ДИСЕРТАЦІЯХ

Розроблено Українським науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства (УНДІАСД) та рекомендовано здобувачам наукових ступенів для використання при підготовці дисертацій.

I. Архівні документи з паперовими носіями

У Списку джерел дисертації наводять такі відомості про кожний архів, документи якого досліджено здобувачем наукового ступеня:

- назва архіву (повністю)
- номер і назва фонду (повністю),
крайні дати (зі скороченням: фонд — ф.)
- номер опису (зі скороченням: опис — оп.)
- номер, назва справи (повністю), крайні дати (зі скороченням — спр.)
- загальна кількість аркушів справи (зі скороченням: аркуш — арк.)

Відомості про справу і загальну кількість аркушів справи розділяють комою.

Наприклад:

У списку джерел

Центральний державний історичний архів України, м. Київ

Ф. 1235 Грушевські — історики та філологи. 1830–1958 рр.

Оп. 1

Спр.1055. Протоколи засідання комісії по утворенню Української національної бібліотеки. Чернетки, 1918 р., 4 арк.

Державний архів Львівської області

Ф. 297 Товариство «Академічне братство» у Львові. 1880–1922 рр.

Оп. 1

Спр. 4. Матеріали (звіти, листування та ін.) про діяльність Товариства за 1881–1896 рр., 153 арк.

У тексті дисертації у квадратних дужках зазначають номер джерела за Списком і аркуші справи, на які посилається автор.

Наприклад:

[17, арк. 3] або [25, арк. 5–7]

При розміщенні тексту архівного документа на зворотному боці аркуша в посиланні зазначають слово «зворот» у скороченій формі «зв».

Наприклад:

[17, арк. 3–5 зв.]

При використанні інформації документів, що знаходяться в архівних установах Національної академії наук України, міністерств та відомств, вищих навчальних закладів, бібліотек, музеїв, громадських організацій, недержавних архівах, в т.ч. приватних, посилання оформлюються згідно з системою обліку документів даної установи.

У Списку джерел

Наприклад:

Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського

Ф.Х. Всеукраїнська Академія Наук

Спр. 1686 Діяльність історичної секції при ВУАН та зв'язаних з нею історичних установ Академії в 1929–1930 рр., 30 арк.

Науковий архів Інституту історії України НАН України

Оп. 3. Науково-дослідна кафедра історії України

Спр. 170, № 1, План праці НДКІУ на 1924 р., 5 арк.

Науковий архів Білоцерківського краєзнавчого музею

БКМ НА-272. Списки громадян м. Біла Церква, які в роки Великої Вітчизняної війни були примусово вивезені до Німеччини і які нині проживають у місті (Відомості станом на 1993 рік, зібрані Білоцерківським міськсоззабезом), 9 арк.

У тексті дисертації

Наприклад:

[114, арк. 6–6 зв.], [312, арк. 2], [16, арк. 7]

II. Науково-технічні документи Центрального державного науково-технічного архіву України (ЦДНТА)

Особливості складу документів ЦДНТА України, специфіка організації фондів архіву та ведення їх обліку визначають оформлення посилань на архівні документи в дисертаціях.

При посиланні на документи ЦДНТА України в Списку джерел дисертації подаються такі відомості:

- назва архіву (повністю)
- номер і назва фонду (повністю),
- крайні дати (зі скороченням: фонд — ф.)
- номер опису (зі скороченням: опис — оп.)
- номер групи та комплексу
- назва комплексу (повністю)
- номер одиниці зберігання (зі скороченням: одиниця зберігання — од.зб.)
- кількість аркушів одиниці зберігання (зі скороченням: аркуш — арк.)

Наприклад:

У Списку джерел

Центральний державний науково-технічний архів України

Ф. Р-72 Державний проектний інститут по плануванню та забудові міст «Харківпроект» Держбуду УРСР, м. Харків. 1966–1981 рр.

Оп. 2

Комплекс 1–272. Закритий плавальний басейн на стадіоні «Спартак» в м. Харкові, од. зб. 1, 10 арк.

У тексті дисертації в квадратних дужках зазначають номер джерела за Списком і аркуші одиниці зберігання, на які посилається автор.

Наприклад:

[25, арк. 1]

III. Аудіовізуальні документи Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г.С. Пшеничного та центральних, місцевих, галузевих державних архівів

Враховуючи, що в архівній практиці склалася не фондова організація аудіовізуальних документів, а також те, що поняття «аудіовізуальні документи» є збірним для його видів — кінодокументів, відеодокументів, фотодокументів, фонодокументів, при оформленні посилань слід посилатися на конкретний вид документів з дотриманням загальноприйнятої системи посилань у Центральному державному кінофотофонсархіві України імені Г.С. Пшеничного

При посиланні на документи ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного в Списку джерел дисертації подають:

- назву архіву (повністю)
- шифр конкретного документа
- назву документа або його зміст (повністю)
- дату

Для кіно- і відео документів — зазначають одиниці обліку (зі скороченням од. обл.).

Наприклад:

Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного

Од. зб. 134, кіножурнал «Радянська Україна», 1968 р.

Для фотодокументів — фотонегативів — зазначають розмір негатива (0,2,3,4,5) і одиницю обліку через дефіс.

Наприклад:

Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного

Од. обл. 0–56942 Члени делегації УРСР на першій сесії Генеральної Асамблеї ООН. Справа наліво: Д. Мануїльський, М. Бажан, В. Тарасенко, М. Петровський, 1946 р.

Од. обл. 2–154298 Жалобний хід в м. Подєбради (Чехословаччина) у зв'язку зі смертю С. Петлюри. 27 травня 1926 р.

Для фотодокументів — фото позитивів — зазначають велику літеру П (що означає позитив) і одиницю обліку через дефіс.

Наприклад:

Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного
П-8061 Учні школи під час занять з ліквідації неграмотності в с. Юр'івка Дніпропетровської області, 1934 р.

Для фотодокумента — фотоальбома — зазначають велику літеру А (що означає альбом) і одиницю обліку через дефіс.

Наприклад:

Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного
А-7 Альбом філії «Просвіти» в Жовкві, 1935–1936 рр.

Для конкретного фотознімка в альбомі — зазначають велику літеру А (що означає альбом), його одиницю обліку через дефіс, далі проставляють велику літеру П (що означає позитив) і його одиницю обліку через дефіс.

Наприклад:

Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного
А-78, П-66 Перший ескадрон 9-го гусарського київського полку, до 1915 р.

Для фонодокументів — грамплатівок — зазначають велику літеру Г (що означає грамплатівка), одиницю її зберігання через дефіс і одиницю обліку конкретного документа.

Наприклад:

Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного
Г-3768, од. обл. 12551 Дума про землю, пісня, 1986 р.

Для фонодокументів — магнітних записів — зазначають велику літеру М (що означає магнітний запис), одиницю її зберігання через дефіс і одиницю обліку конкретного документа.

Наприклад:

Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного
М-7978, од. обл. 19550 Репортаж про зустріч кубинської делегації на Київському вокзалі, 1964 р.

Для фонодокументів — аудіокасет — зазначають дві великі літери АК (що означає аудіокасета), її одиницю зберігання через дефіс і одиницю обліку конкретного документа.

Наприклад:

Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного
АК-33, од. обл. 103 Свято державності. Зустріч, присвячена 60-річчю прийняття IV Універсалу Центральної Ради, 1978 р.

У тексті дисертації в квадратних дужках зазначають номер джерела за Списком.

Наприклад:

[46], [55], [76], [61]

IV. Документи зарубіжних архівів

Посилання на документи зарубіжних архівів подають мовою певної країни згідно прийнятою в даній країні та архіві системою описування та посилань.

У списку джерел

Наприклад:

Государственный архив Российской Федерации
Ф.Р-7008 Украинская библиотека им. С. Петлюры в Париже. 1922–1940.

оп. 1.

Д. 65. Каталог книг по истории Украины и другим вопросам на украинском языке, 1908 – 1940, 80 л.

Archiwum państwowe w Lublinie

Zespół 95. Chelmski konsystorz Greckokatolicki. 1596–1875.

Sygn. 125. Wizyta Generalna dekanatu Raterckiego w roku 1793, 1793 г., 57 к.

У тексті дисертації

Наприклад:

[18, л.5], [34, к.7]

**ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ПОСИЛАНЬ
НА АРХІВНІ ДОКУМЕНТИ У ПРИКНИЖКОВИХ,
ПРИКІНЦЕВИХ, ПРИСТАТЕЙНИХ СПИСКАХ ДЖЕРЕЛ
(у монографії, навчальному посібнику, статті тощо)**

У прикнижкових, прикінцевих, пристатейних посиланнях на архівні документи при першому посиланні назва архіву подається повністю, в дужках — загальноприйняте скорочення. При повторному згадуванні застосовують скорочену форму назви архіву (див. Додаток). При повторних посиланнях на ті ж архів, фонд, справу зазначають — Там само.

Наприклад:

1. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДІА України), ф. 129, оп. 2, спр. 1144, арк. 4.
2. ЦДІА України, ф. 309, оп. 1, спр. 346, арк. 5–10.
3. Там само, арк. 5.
4. Там само.

1. Архівні документи з паперовими носіями

Посилання на архівні документи у прикнижкових, прикінцевих, пристатейних списках джерел (у монографії, навчальному посібнику, статті тощо) може бути оформлено двома способами:

Перший спосіб. У разі посилання на архівні документи певної справи у Списку джерел робиться посилання на всю справу із зазначенням загальної кількості аркушів справи (все у скороченій формі).

Посилання містить:

- назву архіву (скорочено).
- номер фонду — ф.,
- номер опису — оп.,
- номер справи — спр.,
- загальну кількість аркушів — арк.

Усі складові посилання розділяють комами.

У тексті роботи (монографія, навчальний посібник, стаття тощо) у квадратних дужках зазначають порядковий номер джерела у списку та аркуші справи, на яких наявна використана інформація архівного документа.

Наприклад:

У списку

9. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 5, спр. 439, 14 арк.
  12. Держархів м. Києва, ф. 16, оп. 465, спр. 434, 35 арк.
- У тексті [9, арк. 10–12], [12, арк. 14] або [9, арк. 7–7 зв.]

2. Другий спосіб. Особливість його полягає в тому, що в посиланні на архівне джерело, крім назви архіву, номерів фонду, опису та справи (все у скороченій формі) вказують тільки аркуші, на яких наявна використана інформація архівного документа.

Наприклад:

У списку

15. ЦДІАК України, ф. 128, оп. 1, спр. 38, арк. 10.
25. ЦДІАК України, ф. 371, оп. 1, спр. 116, арк. 6–6 зв.
27. Держархів м. Києва, ф. 16, оп. 465, спр. 434, арк. 6.

У тексті роботи в квадратних дужках зазначають порядковий номер джерела у Списку.

Наприклад:

[15], [25], [27]

Як уже зазначалось, посилання на архівні документи архівних установ України, міністерств та відомств, вищих навчальних закладів, бібліотек, музеїв, громадських організацій, недержавних архівів, в т.ч. приватних, оформлюються згідно з системою обліку документів даної установи.

Перший спосіб

У Списку

114. ІР НБУВ, ф. Х, спр. 1686, 30 арк.

У тексті

[114, арк. 6–6 зв.]

Другий спосіб

У списку

114. ІР НБУВ, ф. Х, спр. 1686, 15–16 арк.

У тексті

[114]

II. Науково-технічні документи Центрального державного науково-технічного архіву України

Специфіка організації фондів та ведення їх обліку позначається на оформленні посилань для першого та другого способів.

Перший спосіб

У списку

9. ЦДНТА України, ф. Р-72, оп. 2, к. 10272, од. зб. 1, 10 арк.

У тексті

[9, арк. 2] або [9, арк. 2–2 зв.]

Другий спосіб

У списку

9. ЦДНТА України, ф. Р-72, оп. 2, к. 1–272, од. зб. 1, арк. 2

У тексті

[9]

III. Аудіовізуальні документи ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного та центральних, місцевих, галузевих державних архівів у прикнижкових, прикінцевих, пристатейних списках джерел (у монографії, навчальному посібнику, статті тощо)

Враховуючи, що в архівній практиці склалася не фондова організація аудіовізуальних документів, а також те, що поняття «аудіовізуальні документи» є збірним для його видів — кінодокументів, відеодокументів, фотодокументів, при оформленні посилань слід посилатися на конкретний вид документів з дотриманням загальноприйнятої системи посилань у Центральному державному кінофотофоноархіві України імені Г.С. Пшеничного.

Обов'язковими елементами опису посилань на аудіовізуальні документи є:

1. Назва архіву (скорочена)

2. Шифр конкретного документа (зі скороченнями)

Ці елементи друкуються в описі послідовно через кому. Вимоги до кожного з елементів опису є такими:

Назву архіву подають скорочено — ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного

Шифр конкретного документа:

Для кіно- і відео документів — зазначаються одиниці обліку.

Наприклад:

28. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, од. обл. 134.

Для фотодокументів — фотонегативів — зазначають розмір негатива (0,2,4,5) і одиницю обліку через дефіс.

Наприклад:

11. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, од. обл. 0–56942.

12. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, од. обл. 2–154298.

13. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, од. обл. 3–30.

14. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, од. обл. 4–1740.

Для фотодокументів — фото позитивів — зазначають велику літеру П (що означає позитив) і одиницю обліку через дефіс.

Наприклад:

41. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, П-8061.

Для фотодокумента — фотоальбома — зазначають велику літеру А (що означає альбом) і одиницю обліку через дефіс.

Наприклад:

70. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, А-14.

Для конкретного фотознімка в альбомі — зазначають велику літеру А (що означає альбом), його одиницю обліку через дефіс, далі проставляють велику літеру П (що означає позитив) і його одиницю обліку через дефіс.

Наприклад:

71. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, А-14, П-7.

Для фонових документів — грамплатівок — зазначають велику літеру Г (що означає грамплатівка), одиницю її зберігання через дефіс і одиницю обліку конкретного документа.

Наприклад:

12. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, Г-3768, од. обл. 12551.

Для фонових документів — магнітних записів — зазначають велику літеру М (що означає магнітний запис), одиницю її зберігання через дефіс і одиницю обліку конкретного документа.

Наприклад:

14. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, М-7978, од. обл. 19550.

Для фонових документів — аудіокасет — зазначають дві великих літери АК (що означає аудіокасета), її одиницю зберігання через дефіс і одиницю обліку конкретного документа.

Наприклад:

25. ЦДКФФА України імені Г.С. Пшеничного, АК-33, од. обл. 103.

IV. Посилання на документи зарубіжних країн

Посилання на архівні документи з архівів зарубіжних країн подають мовою певної країни згідно з прийнятою в даній країні та архіві системою описування та посилань (все зі скороченнями).

У списку

Наприклад:

10. РГИА, ф. 796, оп. 79, д. 813, л. 4–5.

11. AP w Lublinie, zespol 95, sygn. 125, k. 6–7.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЕРЖАВНИХ АРХІВНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Центральні державні архіви

ЦДАВО України — Центральний державний архів вищих органів влади та управління України

ЦДАГО України — Центральний державний архів громадських об'єднань України

ЦДАЗУ — Центральний державний архів зарубіжної україніки

ЦДЕА України — Центральний державний електронний архів України

ЦДАМЛМ України — Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України

ЦДІАЛ України — Центральний державний історичний архів України, м. Київ

ЦДІАЛ України — Центральний державний історичний архів України, м. Львів

ЦДНТА України — Центральний державний науково-технічний архів України

ЦДКФФА України — Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного

Місцеві державні архіви

Держархів АР Крим — Державний архів в Автономній Республіці Крим

Держархів Вінницької обл. — Державний архів Вінницької області

Держархів Волинської обл. — Державний архів Волинської області

Держархів Дніпропетровської обл. — Державний архів Дніпропетровської області

Держархів Донецької обл. — Державний архів Донецької області

Держархів Житомирської обл. — Державний архів Житомирської області
Держархів Закарпатської обл. — Державний архів Закарпатської області
Держархів Запорізької обл. — Державний архів Запорізької області
Держархів Івано-Франківської обл. — Державний архів Івано-Франківської області
Держархів Київської обл. — Державний архів Київської області
Держархів Кіровоградської обл. — Державний архів Кіровоградської області
Держархів Луганської обл. — Державний архів Луганської області
Держархів Львівської обл. — Державний архів Львівської області
Держархів Миколаївської обл. — Державний архів Миколаївської області
Держархів Одеської обл. — Державний архів Одеської області
Держархів Полтавської обл. — Державний архів Полтавської області
Держархів Рівненської обл. — Державний архів Рівненської області
Держархів Сумської обл. — Державний архів Сумської області
Держархів Тернопільської обл. — Державний архів Тернопільської області
Держархів Харківської обл. — Державний архів Харківської області
Держархів Херсонської обл. — Державний архів Херсонської області
Держархів Хмельницької обл. — Державний архів Хмельницької області
Держархів Черкаської обл. — Державний архів Черкаської області
Держархів Чернівецької обл. — Державний архів Чернівецької області
Держархів Чернігівської обл. — Державний архів Чернігівської області
Держархів м. Києва — Державний архів м. Києва
Держархів м. Севастополя — Державний архів м. Севастополя

Галузеві державні архіви

ГДА МО України — Галузевий державний архів Міністерства оборони України
ДА СБ України — Державний архів Служби безпеки України
ГДА Служби зовнішньої розвідки — Галузевий державний архів Служби зовнішньої розвідки України
ГДА МВС України — Галузевий державний архів Міністерства внутрішніх справ України
Укркартгеофонд — Державний картографо-геодезичний фонд України
ГДА Гідрометслужби — Галузевий державний архів гідрометереологічної служби Міністерства охорони навколишнього природного середовища України
ГДА ФП ФДМУ — Галузевий державний архів фінансових посередників Фонду державного майна України
ГДА Державного департаменту України з питань виконання покарань — Галузевий державний архів Державного департаменту України з питань виконання покарань
Геоінформ України — Державний інформаційний геологічний фонд України
ГДА УДО України — Галузевий державний архів управління державної охорони України
ГДА МЗС України — Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України

*Надруковано згідно з публікацією
в журналі «Бюлетень Вищої атестаційної
комісії України», 2011, № 11, с. 11-20.*

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ДЖЕРЕЛ, ЯКИЙ НАВОДЯТЬ У ДИСЕРТАЦІЇ,
І СПИСКУ ОПУБЛІКОВАНИХ РОБІТ,
ЯКИЙ НАВОДЯТЬ В АВТОРЕФЕРАТІ**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. — Л.: Свічадо, 2006. — 307 с. — (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV–V ст.; № 14). 2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. — К.: Ін-т математики, 2006. — 111 с. — (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України; т. 59). 3. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. — К.: Асамблея діл. кіл: Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. — 311 с. — (Ювеліри України; т. 1). 4. Шкляр В. Елементал: [роман] / Василь Шкляр. — Л.: Кальварія, 2005. — 196, [1] с. — (Першотвір).
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. — К.: Києво-Могилян. акад., 2005. — 397, [1] с. — (Бібліотека наукового щорічника «Україна дипломатична»; вип. 1). Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. — К.: Прецедент, 2006. — 93 с. — (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; вип. 11). 2. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. — Л.: Растр-7, 2007. — 375 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущей организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д.; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. — Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2007. — XLIII, 265 с. — ISBN 978-966-415-0*20-7.
Чотири автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. — К.: НДІ «Укראгропромпродуктивність», 2006. — 106 с. — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи). або 2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу: [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздев [та ін.]. — К.: Вища освіта, 2006. — 478, [1] с. — (ПТО: Професійно-технічна освіта).
П'ять і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Психологія менеджмента / [Власов П. К. (и др.); под ред. Г. С. Никифорова. — [3-е изд.]. — Харьков: Гуманитар. центр, 2007. — 510 с. 2. Формування здорового способу життя молоді: навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / Т. В. Бондар [та ін.]. — К.: Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. — 115 с. — (Серія «Формування здорового способу життя молоді»: у 14 кн.; кн. 13).

Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. — К.: Грані-Т, 2007. — 119 с. — (Грані світу). 2. Воскресіння мертвих: українська барокова драма: антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. — К.: Грамота, 2007. — 638, [1] с. 3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця XIX – початку XX століття: [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. — К.: Грані-Т, 2007. — 190, [1] с. 4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології: [зб. наук. пр. / наук. ред. Каліущенко В. [та ін.]. — Чернівці: Рута, 2007. — 310 с.
Багатотомний документ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія Національної академії наук України, 1941–1945 / [упоряд. Л. М. Яременко [та ін.]. — К.: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007— . — (Джерела з історії науки в Україні). Ч. 2: Додатки — 2007. — 573, [1] с. 2. Межгосударственные стандарты: каталог: в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю.; ред. Иванов В. Л.]. — Львов: НТЦ «Леонорм-Стандарт», 2005— . — (Серия «Нормативная база предприятия».) Т. 1. — 2005. — 277 с. 3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни... (Дочь врага народа): трилогия / А. Дарова. — Одесса: Астропринт, 2006— . — (Сочинения: в 8 кн. / А. Дарова; кн. 4). 4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: особенная часть: в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. — Харьков: Право, 2002— . — Т. 4: Косвенные налоги. — 2007. — 534 с. 5. Реабілітовані історією. Житомирська область: [у 7 т.]. — Житомир: Полісся, 2006— . — (Науково-документальна серія книг «Реабілітовані історією»: у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П. Т. (голова) [та ін.]; Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) [та ін.]. — 2006. — 721, [2] с. 6. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч. 1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. — К.: НТУУ «КПІ», 2006. — 125 с.
Матеріали конференцій, з'їздів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу: матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"] (Харків, 11–13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. — Х.: Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. — 167 с. 2. Кібернетика в сучасних економічних процесах: зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. — К.: ІСОА, 2002. — 147 с. 3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 черв. 2000 р.: інформ. бюл. — К.: Асоц. укр. банків, 2000. — 117 с. — (Спецвип.: 10 років АУБ). 4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій: пр. конф., 6–9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. ред. В. Т. Троценко. — К.: НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000. — С. 559–956, XIII, [2] с. — (Ресурс 2000). 5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій: зб. наук. пр. / наук. ред. В. І. Моссаковський. — Д.: Навч. кн., 1999. — 215 с. 6. Ризикологія в економіці та підприємстві: зб. наук. пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27–28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. податк. адмін. України [та ін.]. — К.: КНЕУ: Акад. ДПС України, 2001. — 452 с.
Препринти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Шиляев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. — Харьков: ННЦ ХФТИ, 2006. — 19 с. — (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ 2006-4).

	<p>2. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплюшной Б. М. — Чорнобиль: Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. — 7, [1] с. — (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС; 06-1).</p>
Депоновані наукові праці	<p>1. Социологическое исследование малых групп населения / В. И. Иванов [и др.]; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. — М., 2002. — 110 с. — Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432.</p> <p>2. Разумовский В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. — М., 2002. — 210 с. — Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.</p>
Словники	<p>1. Географія: словник-довідник / [авт.-уклад. Цигін В. Л.]. — Х.: Халімон, 2006. — 175, [1] с.</p> <p>2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії: словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. — К.: Європ. ун-т, 2007. — 57 с.</p> <p>3. Українсько-німецький тематичний словник / [уклад. Н. Яцко та ін.]. — К.: Карпенко, 2007. — 219 с.</p> <p>4. Європейський Союз: словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. — 2-ге вид., оновл. — К.: К.І.С., 2006. — 138 с.</p>
Атласи	<p>1. Україна: екол.-геогр. атлас: присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С. С. Куруленко [та ін.]; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]; [наук. редкол.: С. С. Куруленко [та ін.]. — К.: Варта, 2006. — 217, [1] с.</p> <p>2. Анатомія пам'яті: атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті: посіб. для студ. та лікарів / О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. — 2-ге вид., розшир. та доповн. — Д.: Пороги, 2005. — 218 с.</p> <p>3. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда; [пер. з ісп. В. Й. Шовкун]. — Х.: Ранок, 2005. — 96 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Кримінально-процесуальний кодекс України: за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К.: Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань).</p> <p>2. Медична статистика: зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. — К.: МНІАЦ мед. статистики: Медінформ, 2006. — 459 с. — (Нормативні директивні правові документи).</p> <p>3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій: СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. — Офіц. вид. — К.: ГРІФРЕ: М-во палива та енергетики України, 2007. — VI, 74 с. — (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).</p>
Стандарти	<p>1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT): ДСТУ ISO 7000:2004. — [Чинний від 2006-01-01]. — К.: Держспоживстандарт України 2006. — IV, 231 с. — (Національний стандарт України).</p> <p>2. Якість води. Словник термінів: ДСТУ ISO 6107-1:2004 — ДСТУ ISO 6107-9:2004. — [Чинний від 2005-04-01]. — К.: Держспоживстандарт України, 2006. — 181 с. — (Національні стандарти України).</p> <p>3. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірjuвального та пабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до пабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT): ДСТУ EN 61010-2-020:2005. — [Чинний від 2007-01-01]. — К.: Держспоживстандарт України, 2007. — IV, 18 с. — (Національний стандарт України).</p>

Каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Межгосударственные стандарты: каталог; в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А.; ред. Иванов В. Л.]. — Львов: НТЦ «Леонорм-стандарт, 2006— . — (Серия «Нормативная база предприятия»). Т. 5. — 2007. — 264 с. Т. 6. — 2007. — 277 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків [та ін.]. — Л.: Новий час, 2003. — 160 с. 3. Університетська книга: осінь, 2003: [каталог]. — [Суми: Унів. кн., 2003]. — 11 с. 4. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Горницкая И. П., Ткачук Л. П. — Донецк: Лебедь, 2005. — 228 с.
Бібліографічні показники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Куц О. С. Бібліографічний покажчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. — Л.: Укр. технології, 2007. — 74 с. 2. Систематизований покажчик матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997–2005 роки / [уклад. Кириць Б. О., Потмань О. С.]. — Л.: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. — 11 с. — (Серія: Бібліографічні довідники; вип. 2).
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Петров П. П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... д-ра фіз.-мат. наук: 01.03.02 / Петров Петро Петрович; НАН України, Головна астроном. обсерваторія. — К., 2005. — 276 с.
Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Новосад І. Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.02.08 / Новосад Іван Ярославович; Тернопіл. держ. техн. ун-т ім. Івана Пулюя. — Т., 2007. — 20, [1] с. 2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 / Нгуен Ші Данг; Нац. техн. ун-т України «Харків. політехн. ін-т». — К., 2007. — 20 с.
Авторські свідоцтва	<ol style="list-style-type: none"> 1. А. с. 1007970 СССР, МКИ³ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР). — № 3360585/25–08; заявл. 23.11.81; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12. — 2 с.: ил.
Патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК⁷ H 04 В 1/38, H 04 J 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В.И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. — № 2000131736/09; заявл. 18.12.00; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (II ч.). — 3 с.: ил.
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 6. — С. 15–18, 35–38. 2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібл. вісн. — 2006. — № 6. — С. 14–17. 3. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов — основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформ. технології. — 2007. — № 1. — С. 39–61. 4. Ма Шуїн. Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуїн // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 5. — С. 12–14. 5. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Челелевська [та ін.] // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. — 2007. — № 1. — С. 25–29.

	<p>6. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. — 2007. — Т. 2, № 2. — С. 13–20.</p> <p>7. Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка: (нарис з новітнього укр. письменства): статті / Микола Зеров. — Дрогобич, 2007. — С. 245–291.</p> <p>8. Третьяк В. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки / В. В. Третьяк, С. А. Стадник, Н. В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности: междунар. науч.-техн. конф., 3–5 окт. 2007 г.: тез. докл. — Харьков, 2007. — С. 33.</p> <p>9. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України: (кінець ХІХ–початок ХХ ст. / Д. М. Чорний. — Х., 2007. — Розд. 3. — С. 137–202.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. мед. вузів III–IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чусв. — 80 Мп / 700 МВ. — О.: Одес. мед. ун-т, 2003. — (Бібліотека студента-медика) — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. — Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; Windows 95, 98, 2000, XP; MS Word 97-2000.— Назва з контейнера.</p> <p>2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс]: за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України; ред. О. Г. Осауленко. — К.: CD-вид-во «Інфодиск», 2004. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM): кольор.; 12 см. — (Всеукр. перепис населення, 2001). — Систем. вимоги: Pentium-266; 32 Mb RAM; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. — Назва з титул. екрану.</p> <p>3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс]: (підсумки 10-ї Міжнар. конф. «Крим–2003») / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібл. вісн. — 2003. — № 4. — С. 43. — Режим доступу до журн.: http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm. — Назва з екрану.</p>

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ. ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

2. Опис складається з елементів, які поділяються на обов'язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов'язкові чи обов'язкові та факультативні елементи. Обов'язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. Їх наводять у будь-якому описі.

Проміжки між знаками та елементами опису є обов'язковими і використовуються для розрізнення знаків граматичної і приписаної пунктуації.

3. У списку опублікованих праць здобувача, який наводять в авторефераті, необхідно вказати прізвища та ініціали всіх його співавторів незалежно від виду публікації.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

за спеціальністю _____

(шифр і назва спеціальності за Переліком спеціальностей)

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

№ з/п	Назва праці	Назва видання та його вихідні відомості, що дозволяють ідентифікувати та відрізнити це видання від усіх інших	Кількість друкованих аркушів	Прізвища співавторів
1	2	3	4	5

Здобувач _____
(підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Вчений секретар _____
(підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

М.П.

_____ (число, місяць, рік)

СКОРОЧЕНІ НАЗВИ НАУКОВИХ СТУПЕНІВ

д. арх.	д. політ. н.	к. арх.	к. політ. н.
д. б. н.	д. психол. н.	к. б. н.	к. психол. н.
д. вет. н.	д. с.-г. н.	к. вет. н.	к. с.-г. н.
д. війсь. н.	д. соц. ком.	к. війсь. н.	к. соц. ком.
д. геогр. н.	д. соц. н.	к. геогр. н.	к. соц. н.
д. геол. н.	д. т. н.	к. геол. н.	к. т. н.
д. держ. упр.	д. ф.-м. н.	к. держ. упр.	к. ф.-м. н.
д. е. н.	д. фарм. н.	к. е. н.	к. фарм. н.
д. і. н.	д. фіз. вих.	к. і. н.	к. фіз. вих.
д. культ.	д. філол. н.	к. культ.	к. філол. н.
д. мед. н.	д. філос. н.	к. мед. н.	к. філос. н.
д. мист. н.	д. х. н.	к. мист. н.	к. х. н.
д. пед. н.	д. ю. н.	к. пед. н.	к. ю. н.

Довідкове видання

**ЯК ПРАВИЛЬНО
ОФОРМИТИ ДИСЕРТАЦІЮ
ТА ДОКУМЕНТИ
АТЕСТАЦІЙНОЇ СПРАВИ**

**Збірник нормативних документів
з питань атестації наукових кадрів
вищої кваліфікації**

Упорядник *Людмила Іванівна Мірошниченко*
Обкладинка художника *П.Х. Ткаченка*
Комп'ютерна верстка *М.В. Грищенко*

Підп. до друку 19.12.2011 р. Формат 70 x 100/16.
Папір офс. Друк офс.
Гарнітура Arial. Ум.-др. арк. 4,53.
Зам. № 12-36

Видавництво «Толока»
01103, м. Київ, вул. Підвисоцького, 3/3

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ДК №473*

Виготовлено з видавничих фотоформ ЗАТ «ВІПОЛ»
03151, м. Київ, вул. Волинська, 60